

SZUBURBANIZÁCIÓ ÉS IDENTITÁS

OZ FutuReg PT, 2018

- Autor: PhDr. Bott Domonkos Lívia, PhD.
- Lektor: Mgr. Gábor Lelkes, PhD.

*Publikácia bola realizovaná s finančnou podporou Fondu na podporu kultúry národnostných menšín
A tanulmányt a Kisebbségi Kulturális Alap támogatta*

Abstract

The article speaks about the rural areas located in the suburban zone of big agglomerations and the peripheral regions. Special attention is devoted to population processes and related phenomena. Besides generally acceptable statistical data, other data collected during field research in communes representing suburban survey. This paper focuses on the socio-economic effect of suburbanisation, after all its impact on society of Hungarians living in Slovakia. The question of the impact of suburbanization is not only an economic, social and demographic issue, but it became also a determining factor for the future of mankind in all directions, more and more dealing with environmental influences, as well. Two important hypotheses are investigated: firstly, that suburbanization has a demonstrable and decisive influence on the economic development of the microregion of Zitny ostrov Csallóköz – Rye Island, in addition to the development of the capital city Bratislava it analyzes its negative or positive impacts on people's well-being and life quality. Moreover, it analyses the culture of people living here in suburban region how does the original and new regional culture affect the identity of the "suburban" people in their home countryside, assuming that the idea of the original inhabitants has a strong identity and therefore they tend to have stronger their regional identity. The first hypothesis is analyzed by situational secondary survey with macroregional and micro-regional analysis and also uses content analysis and survey based on quantitative and qualitative methods. The results of field research were also a basis of verification for general conclusions. The main conclusion of the paper is that the suburbanization has widened the gap in terms of economic and demographic development in Zitny ostrov. The dynamic development of rural areas located close to cities was accompanied by a very slow development or even stagnation of the peripheral regions.

Key words: rural areas, suburban zones, peripheral areas, Slovakia, Bratislava, Zitny ostrov

BEVEZETÉS

Vitathatatlan, hogy az agglomerációval, a település-együttesekkel foglalkozó vizsgálatok vonzzák a kutatók figyelmét. Sokan, sokféleképpen próbáltak választ adni az agglomerációs jelenségre, és különféle módszerekkel meghatározni, mint ahogy a szuburbanizáció és városszétfolyás ok és okozati fokozatait is. Lehatárolni annak területét Pozsony és környéke esetében korántsem egyszerű és egyértelmű feladat. Tíz éve ez a határ Somorjánál húzódott, ma már azt látjuk Dunaszerdahely környéke is lukratív ilyen szempontból. Az AGGLONET kutatás, mintegy 11 éve, a magyar-szlovák határmenti agglomeráció esetében a dunaszerdahelyi járás Egyházgelléig húzódó településeit vette kutatási céljául. Jelen tanulmány két tipikus csoporttal dolgozik, Pozsony és Somorja környékbeli településeket vizsgálja, melyek az utolsó években váltak élhetetlenné.

Mivel a szuburbanizációs folyamatot tekintik az egyik legjelentősebb átalakulási folyamatok egyikének az intraurbán struktúrák posztkommunista városaiban,¹ ez együtt jár azzal, hogy változások történnek, különösen azokon a helyeken, ahol a hely és tér kihasználása nem egyezik az új társadalmi és gazdasági körülményekkel. A „modern falvak“ és szuburbanizált területek sok esetben nem biztosítanak olyan szükséges szolgáltatásokat, amelyet a főváros vagy a szomszédos települések eddigi lakói megszoktak és használtak, mert megőrzik a tipikus jellemzőiket. Mivel a falvak növekedése nem volt tervezett, a növekedés, ami bizonyos esetekben sok helyen 85-100 százalékos, és természetesen a következmények egy idő után elviselhetetlenek lesznek a helyi önkormányzatok költségvetése szempontjából. Ebben a folyamatban, elveszíthetik a szuburbán lakosok regionális identitásukat² (Jabloneczay, 2014), az új régióban a lakosok nem mindig találják helyüket és közösségüket. Nem utolsó sorban kiélezett a társadalmi vita, mivel ez a szociológiai jelenség az integráció és izoláció fogalmait is magával hozza. Az identitás teljes elvesztése nem jellemző, inkább az eredeti lakosok identitásának erősödése, valamint a beköltözöttek izolációja és azok régi identitásának megtartása. A lakosság érdeke például, hogy jelentkezzen be az állandó tartózkodási helyén, mert a lakhely változtatása nemcsak a község költségvetését gyarapítja, de a lakos szolgáltatásait és intézményekhez való hozzáférési lehetőségét, mint az iskolák és óvodák férőhelyei”.³

A kutatás vizsgálatainak célja az ember és a szuburbanizált tér kapcsolata, azaz miként hat tevékenységével az ember a térre, valamint a tér a gazdaságra. Ezeket a kérdéseket vizsgáljuk statisztikai, felmérési, összehasonlító módszertannal, mindenekelőtt gazdaság-földrajzi, szociológiai szempontokból, *hogy megtudjuk, a regionális identitás hozzájárulhat-e Csallóköz gazdasági növekedéséhez, illetve fordítva*. Az interdiszciplinaritás hatása a kutatás során jelentős, mivel a szuburbanizáció közös szakterülete a közgazdaságtannak, földrajznak, szociológiának, az urbanisztikának és régiófejlesztésnek.⁴ Két feltételezésre keressük a választ, miszerint: **H1) A regionális identitás hatása Csallóköz regionális fejlődésére nézve jelentős.** valamint, hogy **H2) A regionális növekedést az elővárosi szuburbán régiók lakosai pozitívan értékelik.** A vizsgálat egyik eleme pedig a területi identitás erőssége és a területi-települési fejlettség közötti kapcsolat tulajdonságainak bemutatása és elemzése, amely szintén a regionális diszciplína egyik fontos 'érzékenységi' pontja. A kutatásnak tehát elkerülhetetlen módon be kell építenie, magába kell foglalnia ezt a regionális szemléletmódot.

¹ Lukáčová, 2012, Folia Geographica, Presov

² Jabloneczay, 2014

³ ibid

⁴ Bugovics, 2005

A SZUBURBANIZÁCIÓ

Láthatjuk, hogy az emberi erőforrás perspektívája és munkapiac helyi viszonyainak elemzése sem számít utolsó rendűnek a téma kapcsán. A strukturalizálás a geográfiai átváltozás hosszú távú perspektívája (Musil J., 2002).⁵

A nagyvárosok környéke mindenütt számos konfliktus színtere. A rurális térségekből történő bevándorlás, a lakossági és gazdasági szuburbanizáció, a szűkös erőforrásokért folytatott küzdelem, az infrastrukturális és intézményi hiányokból adódó feszültségek még a szuburbán fejlődés hosszabb történelmi tapasztalatai esetén is súlyos terhet jelentenek a lakosság és a környezet számára.

Az 1970-es évek végétől Észak-Amerikában, majd Nyugat-Európában is számos kutatás vizsgálta a szuburbanizáció folyamatainak, valamint a városi és vidéki peremzóna átalakulásának a mezőgazdaságra, a területhasználatra, a környezetre és a társadalomra vonatkozó hatásait, konfliktusait és ezek település-földrajzi következményeit (Musterd S., 1991).⁶

Regionálisan Pozsony környékét Dr. Martin Šveda (2006, 2012)⁷ publikálta leginkább, valamint a csehországi viszonyokat Ludek Sýkora, szociológiai szempontokat is megfigyelve. Szlovákiai magyar viszonylatban pedig a Fórum Kisebbségkutató Intézet vizsgálta eddig az AGGLONET kiadványban felsőcsallóközi és Rajka környéki területre vonatkozóan.⁸

„A döntéshozóknak hatékony tervezési eszközökre volt szükségük, s ennek következtében jelentősen megnőtt a közigazdászok és a tervezők társadalmi szerepe.” (Georges B., 1999.)⁹A szuburbanizáció által okozott földrajzi-, szocio-ökonómiai folyamatok kicsúcsosodhatnak nem kívánt konfliktus helyzetekben. (Sýkora, 2003)¹⁰Regionálisan különbözőképpen értelmezhetőek és olyan érzést kelthetnek, hogy nemzeti és etnikai kérdésként jöttek létre pl. Csallóköz esetében. (Lelkes G. 2006, Pro Minoritate)¹¹. Az asszimilációhoz is hozzáegíthetnek ezek a szuburbanizációs folyamatok, írja a dél-szlovákiai viszonyokat oly sokszor elemző csallóközi kutató is. (Lelkes, 2008) A szuburbanizáció kihat a mikrorégió visszamaradására, annak társadalmi-gazdasági változásait eredményezi, valamint az *asszimiláció* felgyorsulásában is szerepet játszik (Lelkes, AGGLONET, 2010).

Továbbá kísérőjel lehet még gazdasági viszonylatban a szuburbán régió fejlődésének és életszínvonalának visszaesése, miközben feltételezzük, hogy a szuburbanizáció inkább az eredeti régió gazdaságát (ipari vonzáskörét, GDP, infláció, munkanélküliség) azaz Pozsony megyéjét illetve Pozsony városát növeli, de a lakosság számának meghatározása szinte lehetetlen, és legújabbban a mobilszolgáltatók adatainak segítségével GPS lokalizáció által történik. (Šveda, 2018)¹².

⁵ Musil, J.: Urbanizace Českých zemí a socialismus.2002

⁶ Musterd, Sako, 1991, Neighbourhood Changein Amsterdam, <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1111/j.1467-9663.1991.tb01793.x>

⁷ Šveda, M. 2012. Transformácia zázemia Bratislavy pod vplyvom suburbanizačných procesov. Dizertačná práca, Prírodovedecká fakulta Univerzity Komenského, Bratislava, 179 s. [pdf] 0 kB

⁸ AGGLONET, 2010

⁹ Georges, B. Benko. 1994. Geography, History and Social Sciences

¹⁰ Sýkora, L. (2003) Suburbanizace a její společenské důsledky [Suburbanization and its societal consequences]. Sociologický časopis/Czech Sociological Review 39 (2), s. 55-71.

¹¹ Lelkes, 2008

¹² Šveda, 2018

Szlovákiában a tudományosan legmeghatározóbb publikációk Matlovič (2001, 2004), Slavík (2007, 2011), Sedláková (2005a, 2005b, 2006) és Zubrický (2005, 2010) tollából születtek. Martin Šveda úgy definiálja, mint nagyon tág módszertani és elemzői fogalomkeretet, melyet cseh (Ouředníček 2002, 2003, 2007 a Sýkora 2003), észtországi (Tammaru 2001), illetve lengyel (Bański 2005, Lisowski 2004, Łowicki 2008) és magyar (Timár a Varádi 2001, Soós – Ignits 2003) környezetből is kutathatunk. Sýkora (2003, 219 o.) térbeli definíciója alapján a szuburbanizációs folyamat alatt a szuburbiák - azaz tipikus lakótelepek- kialakulását értjük a városok peremén. Hangsúlyozza, hogy az európai feltételek közt teljesen új települések szuburbiák nem jönnek létre, hanem mindig a város külső tere alakul.¹³

A térszerkezeti kutatások kimutatták, hogy a gazdasági szerkezet és urbanizációs folyamatok fejlődési szakaszai megegyeznek a nyugat-európai tendenciákkal. Mint tapasztalták (Enyedi, 1989) a településhálózat és területi fejlődésben rejlő lemaradások a megkésetttség és az állam szocialista rendszer tevékenységének következményei. A tudományterület képviselői szerint a regionális tudomány kihívása a harmadik évezred elején a globalizációs folyamatok elemzése, valamint azok összefüggéseinek vizsgálata a társadalmi-gazdasági tendenciákra és következtetések levonása, irányok megjelölése a döntéshozók számára. (Enyedi Gy., 2000, Konferencia)

A leírtak alapján látható, hogy a regionális tudomány szempontrendszere, elemzési metodikája is részét kell, képezze a területi identitáskutatásnak. Részben a területi lehatárolás gazdasági-statisztikai mutatóinak alkalmazása miatt, részben pedig a regionális, lokális egyenlőtlenségek iránti érzékenysége okán. A kutatás fontos szegmense a terület lehatárolása, amely a statisztikai mutatók, gazdasági asztrukturális viszonyok nélkül, aligha történhetne meg.

AZ IDENTITÁS SZOCIOLÓGIAI JELENSÉGEI SZUBURBÁN KÖRNYEZETBEN

Az identitás fogalma elméleti és gyakorlati szinten két paralell vizsgálódási módot feltételez: a hasonlóságot (vagy azonosságot) és a különbözőséget (vagy megkülönböztetettséget).¹⁴ Valójában ez adja az identitás dinamikáját, ami azt jelenti, hogy ez a fogalom nem lehet egy befejezettséget jelentő definíció vagy determináltság. Jelentheti azt is, hogy az egyén és a társadalmi csoport identitása sem befejezett tény, hanem a történetiségtől, az élményektől, a környezettől befolyásolt változó meghatározottság. Ilyen új tér és régió a szuburbán lakosok Pozsony agglomerációja.

A régiók fejlődésének, fejlődésképeségének, identitásának és imázsának vizsgálata egy kiemelkedő kutatási szempontja a szocio-gazdaságtan tudományterületének. Gunnar Myrdal, 1974-ben Nobel díjas közgazdász, a régió belüli húzó és fékező (hátráltató) hatások elméletét fogalmazta meg.¹⁵ Lényege, hogy a fejlődés egy régióban mindig pólusokhoz köthető és egyenlőtlen, vannak pozitív, de jelentős negatív következményei is, akár egyidejűleg. Myrdal ugyancsak elemezte egy etnikum, az USA-ban élő afroamerikai

¹³ Sýkora, L. (2003) [Suburbanizace a její společenské důsledky](#) [Suburbanization and its societal consequences]. Sociologický časopis/Czech Sociological Review 39 (2), s. 55-71.

¹⁴ http://pf.ujs.sk/documents/2016.06.29_Alaban_Belivek_Nyomdaesz.pdf

¹⁵ Myrdal, G. (1957), *Economic Theory and Underdeveloped Regions*, London: University Paperbacks, Methuen.

kisebbség egyenlőtlenségi helyzetét és megállapította, hogy faji, etnikai, nemzeti megkülönböztetés során mélyülhetnek a szuburbanizáció okozta gazdasági szakadékok.¹⁶

Ez az elemzés különösen fontos akkor, amikor az identitás-vizsgálat szempontjait vesszük figyelembe. A kutatási módszertan összeállításánál, így külön szerepelt az etnikai jelleg és a területi fejlettség-fejletlenség kapcsolata, a gazdaság általános állapota felső-csallóközi viszonyok közt.

Az identitás nem egyszer meghatározóbb lehet egy embernél, annak régiójánál, mint az eredeti származása. „Természetesen ez a tény a regionális értelemben és szuburbán lakosok társadalmi helyzetében nem csupán gazdasági válságról, hanem identitás-válságról is szól.”¹⁷

Elsődleges kiváltó okként szociológiai jellegű tényeket szokás felsorolni, amelyek azt igyekeznek bizonyítani, hogy valójában nincs társadalmi mag vagy meghatározó centrális közeg.¹⁸ Ezt lehetne cáfolni a szuburbán falukban, melyek a lélek nélküli falvak centrális közeg nélkül.

„A szociológiai szubjektum fogalma a modern világ egyre növekvő komplexitását, valamint azt a belátást tükrözi, hogy a szubjektum belső magja nem autonóm és önálló, hanem azokkal a „szignifikáns másokkal” fenntartott viszony során formálódik, akik a szubjektum által lakott világok értékeit, jelentéseit és szimbólumait – kultúráját – közvetítik a szubjektum felé.

A szociológiában G. H. Mead, C. H. Cooley és a szimbolikus intrakcionisták dolgozták ki az identitás és az én „interaktív” koncepcióját. E nézet szerint, amely végül a kérdés klasszikus szociológiai megfogalmazásává lett, az identitás az én és a társadalom közötti „interakció” folyamán alakul ki. A szubjektum még ekkor is rendelkezik egyfajta belső maggal vagy lényeggel, azaz „valódi énnel”, ez azonban a „kinti” kulturális világokkal és az általuk felkínált identitásmintákkal folytatott állandó párbeszéd során formálódik és változik.¹⁹

Az európai hagyomány lényegileg az egység, az azonosság, mely identitást jelenti. A kultúra fogalmával is hasonló a helyzet, hiszen a legtöbb kultúrakoncepció, beleértve az interkulturalitás és a multikulturalitás elméleteit is, illetve a többféleségek „egymásmellettségeként” vagy egységeként. Ez az egymásmellettség két nemzet, két regionálisan eltérő egyén esetében megfigyelhető a szuburbániákban.

Appadurai²⁰ (1990) úgy tartja, hogy a kulturális identitás fogalma írja le leginkább a mozgásban levő társadalomban kiépülő identitások minőségét. Ugyanis azok az etnikai terek, melyekből az identitásminták létrehozták magukat, mára megszűntek. A mozgás, utazás, változás pedig meghatározó eleme a szuburbán lakosoknak. A beköltözött lakosság migrációja, szuburbanizációja, de a mobilkommunikáció kiépülése is virtuális térben abba az irányba mutatnak, hogy a csoportok jobban függetlenednek a tértől, és az etnicitást is újra kell értelmezni.²¹ Ez a korlátlan szabadság adhat később nem meghatározott identitás egy konkrét lakhelyen, községben, mely a lélek mentes szuburbán falvak túlzott káoszát adja.

A regionális identitás relatíve új fogalmat takar, mely a területi vagy területhez kötődő identitás egyik válfaja. Megszületése a regionális fejlődés politikai koncepciójához kapcsolódik, amely decentralizációs

¹⁶ Myrdal, G. (1944), *An American Dilemma: The Negro Problem and Modern Democracy*, New York: Harper. Myrdal, growth processes and Principle of circular and cumulative causation: fusing Myrdalian and Kaldorian growth and development dynamics. *Journal of Economic Issues*, June 1, 2008, O'Hara, Phillip Anthony

¹⁷ http://real-j.mtak.hu/6167/1/tet_29_evf_teljes.pdf

¹⁸ Alabán: Identitás, http://pf.uj.s.sk/documents/2016.06.29_Alaban_Belivek_Nyomdaesz.pdf

¹⁹ Alabán F.: A kulturális identitás metamorfózisai, Selye

²⁰ Appadurai, Sage London, APPADURAI, Arjun (1990): Disjuncture and Difference in the Global Cultural Economy. In: Featherstone, Mike, ed., *Global Culture: Nationalism, Globalization and Modernity*. Theory, Culture and Society special issue. London, Sage, 295-320.

²¹ Jablonczay T. – Grajczár, 2014 *Területi identitás Stratégiák I.*

konceptióként is felfogható. A regionális identitás fogalma még közel sem kidolgozott, ami nem kevéssé azzal a ténnyel függ össze, hogy a regionális politika regionalizálásának jelszava sem olyan régi keletű, Nyugat-Európában a késő 1970-es években született meg.²²

A folyamat abból fakadt, hogy a területi különbségek csökkentésében, az elmaradott részek felzárkóztatása a cél. A regionalizmus új koncepcióját erősítette, hogy mind egyértelműbbé vált, miszerint a gazdasági folyamatok kistérségi, illetve lokális szinten kellő mértékben nem befolyásolhatók, szükség van a regionális léptékre.²³ Ennek megfelelően a regionális fejlesztési politika hordozói maguk a régiók, míg a regionális politika állami politika, mely utóbbinak szervesen együtt kell működnie az előbbivel.

*A regionális fejlesztési politika olyan jövőképet eredményez, mely regionális fejlesztési koncepciókban, programokban ölt testet, amelyek a területi—helyi akaratképzés eredményeként születnek meg, nem kevéssé a helyi források bevonásának célzatával (Kruse 1990).*²⁴

A szlovákiai magyarok területi vonatkozású meghatározása során szükséges a tömb-, illetve szórványmagyarok meghatározása. Általános értelemben elmondható, hogy egy-egy őshonos nemzeti közösség vonatkozásában a tömb olyan összefüggő területi egységet jelöl, amelyben az adott nemzeti közösséghez (etnikai csoporthoz) tartozó lakosság többséget alkot s van regionális identitása a többségi nemzet mellett. A szórvány egyik tipikus jellemzője lehet, hogy az itt élő közösség a nyelvi tömbbel földrajzilag nem érintkezik, azaz nyelvi szigetként jelenik meg, valamint az anyaországgal sincs közvetlen földrajzi kötődése. Az arányait tekintve kisebb, létszámát tekintve viszont jelentős közösség is a szórványnak nevezett kategóriába eshet. Új fogalomként jelenhet meg a peremvidéki közösség. A peremvidéki megjelölést azon közösségek esetében használjuk, melyek bár a tömbhöz földrajzilag szervesen kapcsolódó közösséget jelentenek, a mikrorégió lakosságán belüli arányát tekintve viszont alacsony mutatókkal rendelkeznek (jellemzően az erőteljes asszimiláció miatt).²⁵

Alacsony arányúnak minősülnek azok a közösségek, melyek az adott helyi önkormányzati egységben (településen) nem érik el a 15 százalékos arányt (a kisebbségi nyelvhasználati törvényből kiindulva), eseteink nagy része az asszimiláció során már ilyenné vált, mint pl. Úszor (32 % 2011-ben 822 lakos esetében, majd 2018-ban 1500 lakos esetében ez az arány 15 % alatti lett).²⁶

A szlovákiai magyarok kötődéseit vizsgálta Lampl Zsuzanna²⁷ (Lampl, Szlovákiai és magyar, FKI, 2018, 87. o.) A 2011-ben a szlovákiai magyarok 35 százaléka a szülőföldjét tartotta a hazájának. Ez a kötődés elsősorban területi, másodsorban ország - állam jellegű. Ezen is látható az identitása ereje, illetve kötődés fontossági sorrendje. A szlovákiai magyarok második legnagyobb csoportja Szlovákiát tekinti hazájának, nem újdonság a hármas haza kép sem, elenyésző részük viszont Európát, illetve a teljes magyar nyelvterületet. Ennek a hármas hazaképnek az arányai is megváltoztak az elmúlt években, hisz akkor a szülőföld iránti szeretet esetünkben Csallóköz akár szuburbán zónáit szlovákiai magyar területnek nyilvánítja, így rendez magában a képet

A szuburbiaik pszichológiai jelensége bizonyos értelemben paradox, mivel a kényelem és a biztonság az elsődleges cél, viszont maga a folyamat inkább kényelmetlen és a túlszűfolt lakónegyedek bizonytalanságot sugallhatnak, mint ahogy azt az utolsó 50 év amerikai szuburbanizációs szakemberei is elmondják. A szuburbiaiba költözés menekülést jelent, a betörések, nagyváros okozta civilizációs betegségek, környezeti szennyeződés elől

22 Temesi István. 2004. Regionalizmus s regionalizáció. <https://ajk.pte.hu/files/file/doktori-iskola/temesi-istvan/temesi-istvan-vedes-ertekezes.pdf>

23 Bugovics Z., 2006, disszertáció

24 Measuring the Regional Economic Response to Hurricane Katrina Improvement may spread to connecting regions. Ewing, Kruse and Thompson (2005b) document this effect following the 1999 Oklahoma City ...

25 Óry. P. Megmaradás koncepciók

26 SU SR: census.sk

27 Lampl, Zs. A szlovákiai magyarok szociológiája

a belváros és forgalmas városrészek irányából, mindinkább a zöld övezetekbe. 1950 –es évek szuburbanizációja, mint állampolgári védelem, melyre az USA-ban jöttek rá a hidegháború során, hogy nagyobb és sűrűn lakott városaik sebezhetőek a háborúk során. ²⁸ Az „Amerikai álom” koncepcióját akkoriban a federális bank és állam is támogatta.²⁹ A tanulmányok, amik az emberek izolációkat figyelik arra mutattak rá, hogy a hatalmas szigetelő kerítések helyett (ami Európára jellemző), az állandóan autóhoz kötött életmódjuk. Az „Amerikai Álom” koncepciója és a hitelek elérésének lehetősége mind a szuburbanizációs szegregációt táplálták.³⁰ A városlakók globálisan boldogabbnak száítanak, mint a szuburbánok, mivel a kutasok szerint kevesebb vagy más típusú panaszai, elégedetlenségeik és problémáik vannak.³¹

Nate Berg szerint nem a szuburbanizáció, hanem inkább maga az izoláció a felelős a negatív folyamatok elindulásáért. A másik szempont miszerint a gyerekeknek a szuburbia nem megfelelő.³² Egészségügyi szempontból hosszú távon idős korban a kinn lakás szintén megfossza a szociális kontaktustól az embereket.

A „zöld özvegy” azaz *Green Widow* jelenség a szuburbia egy olyan népcsoportját írja le, ahol a szuburbán nők klaszterelemzésből láthatóan az izoláció és dezintegráció hatása. A zöld özvegy klaszter tagjai az alábbi leírásnak felelek meg „zöld, mivel egy csodás fákkal körülvett drága házban lakik, s özvegy is a luxus háza mellett, mivel a párja a szolgáltatás ellátására keresi a pénzt a nagyvárosban.”³³

A közösség kiépítése nem prioritás és nem fontos szempont a szabadidő tervezésénél, hisz a nyugalom miatt vonulnak ide, viszont a természet és nyugalom leggyakrabban hiányzik a koncepcióból, és a forgalmi dugó mellett mindinkább egy beton és téglarengeteg, az, amit a termőföld közepén kapnak, sokszor a legfontosabb és legalapvetőbb szolgáltatások és közművesítés és ellátás nélkül, mivel a lakások boomja ezt most lehetővé teszi.³⁴

A reakció erre a folyamatra a visszaköltözés, ami megkönnyíti a közlekedés és elérhetővé teszi a szolgáltatásokat. A szociológiai közgazdászok nagy része úgy definiálja a dzsentrifikáció fogalmát, mint a juppiek által lakott város, a fiatal tehetős középréteg városokba való költözése, ahol minden szolgáltatás kéznél van.³⁵

A területi szegregációt a város elit imázsa szabta meg. A terület presztízse nő, új *életstílus* jelenik meg, új szolgáltatások bukkannak föl, míg mások eltűnnek. Sok tehetős, egyedülálló fiatalban tudatosulnak a *szuburbán* életforma hátrányai: a hosszú ingázás, a szolgáltatások hiánya. Ezek és a családi házak fenntartásának költségei mind többletmunka. Családi házak kiépítésének esetében találkozhatunk azok szigorú elválasztásával a többi területtől, limitált, ill. ellenőrzött belépéssel annak területére, ami a szeparáció folyamatának fizikai megnyilvánulása. Az ilyen helyek megnevezésére terjedt el a citadella kifejezés. Ezek úgynevezett zárt közösségek által lakott helyek. Az ilyen formák inkább USA vagyonosabb rétegeire és Közép Európa újjgazdag negyedeire jellemzőek.

²⁸ Katreen A. Tobin: Reduction od Urban Vulnerability. <https://www.cardus.ca/comment/article/intentional-isolation-in-suburbia/>

²⁹ Psychology of Suburbia <https://rustwire.com/2012/03/20/the-psychology-of-suburbia/>

³⁰ <https://www.planetizen.com/node/49370>

³¹ Isolation in Suburbia <https://www.planetizen.com/node/49370>

³² Why suburbanisation is not good for childre. Washington post https://www.washingtonpost.com/gdpr-consent/?destination=%2fnews%2fparenting%2fwp%2f2016%2f05%2f12%2fwhy-the-suburbs-make-me-sad%2f%3f&utm_term=.023291d1d037

³³ Chinese women becoming green widows. <http://www.globaltimes.cn/content/947694.shtml>

³⁴ Sveda, 2018

³⁵ Nagy Katalin: 2007, Szociológia közgazdászoknak, Budapest, NME, https://books.google.sk/books?id=UkgpXE7bnsC&pg=PA108&lpg=PA108&dq=szuburban+eletstilu&source=bl&ots=RKFbzLvJws&sig=U2p_KW3pkcAeET_Sc4lfQNcnBXY&hl=sk&sa=X&ved=2ahUKewiTy6eE0NjeAhXCwosKHWBgDtAQ6AEwAHoECAKQAQ#v=onepage&q=szuburban%20eletstilu&f=false

A társadalmi viszonyok változása és a térszerkezetek változása között azonban nincs egyirányú kapcsolat. Az átalakított térszerkezetek jelentősen befolyásolhatják a helyi társadalom jellemzőit és a közösségfejlesztés különböző aspektusait.

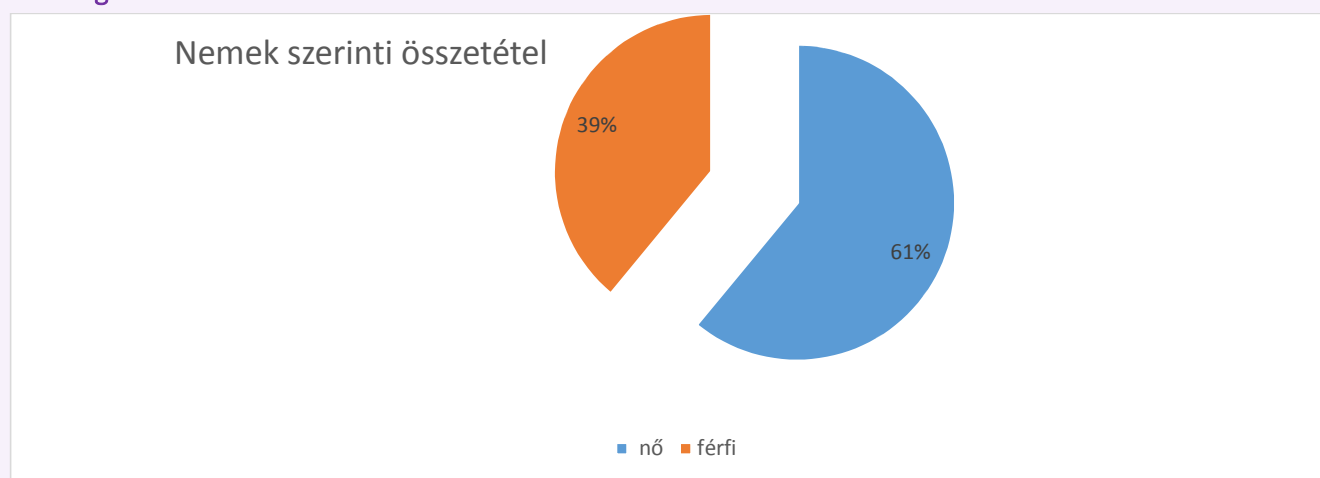
A kutatásunk célja a szuburbanizáció definiálása kapcsán nem csak felismerni a változtatások lehetőségeit, de cél megoldásokat keresni a térszerkezetben, a település és településrész fejlesztési javaslataiban, valamint magyarázni azok okait és az újonnan kialakult városi környezet hátrányos hatását is a társadalmi fejlődésre.

Hosszú távon fontos kutatási trend nem csak a gondos feltérképezés, de a szuburbanizáció ellenőrzése és alapos értékelése, mind pozitív, mind negatív következményeit illetően. Ennek a folyamatnak a vizsgálata és tervezése konkrét programok és eszközök bevonásával lehetővé teszi néhány negatív következmény kizárását, melyek esetleg megakadályozzák vagy serkentik az alternatív településfejlesztési utakat. A település szerkezeti változása tehetetlenség érzését is keltheti lakosokban, és ezt tulajdonképpen az urbanizáció folyamata hozza létre, mely lényegében visszafordíthatatlan változás az emberek földhasználatát illetően. Az átalakulás a meglévő és új, beköltözött lakosok életét is befolyásolja, ami a hosszú távon hatással van az adott emberre és tevékenységére az adott országban.

A FELMÉRÉS EREDMÉNYEI

A lekérdezés Felső- Csallóközben online és offline módszerrel történt Egyrészt a Komunita Hviezdoslavov Facebook csoporton keresztül Google nyomtatványokkal, másrészt pedig a helyi lakosokat nyomtatott kérdőívekkel is megkerestük. Szuburbán mintánk két kisebb mintára és alcsoportba osztható klaszterelemzés szerint. A somorjai és nem somorjai lakosok elosztása olyan szempontból volt részleges cél, hogy a szuburbán ideköltözöttek és az őslakosok közötti nüánszokat megértsük, ezért a minta két csoportja, az érkezett, eredeti és „szuburbán” nevet kapta. Musil elmélete szerint ugyanis, az a lakos is szuburbánnak számít, aki eredeti átalakult régiójában érzi, hogy az már nem az övé, másik feltárása pedig az, hogy a kisebbségek által lakott területek mindig gazdaságilag hátráltatóbbak. Musil szerint szuburbánnakszámít az a lakos, aki érzi, hogy a terület nem az övé, valamint a kisebbségeknél a régió hanyatlóbb. A kutatás mintájának ábrázolására grafikonokat használunk, a minta 250 kérdőívet dolgozott fel és 200- at értékelt ki véglegesen és teljesen.

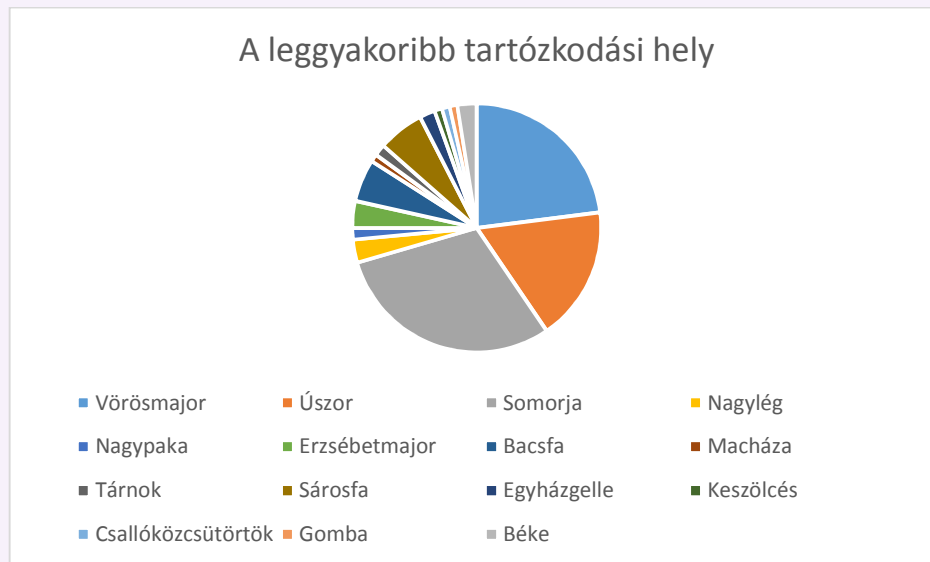
1. grafikon: A lakosok nemek szerinti összetétele

Forrás: saját feldolgozás

A megkérdezettek 48%-a férfi és 52%-a pedig nő. Azok, akik online vettek részt a felmérésben, a demográfiai viszonylattól kicsit eltérnek, viszont a kor és nemzetiségi összetétel jegyében nagyrészt szuburbán lakosokról beszélünk.

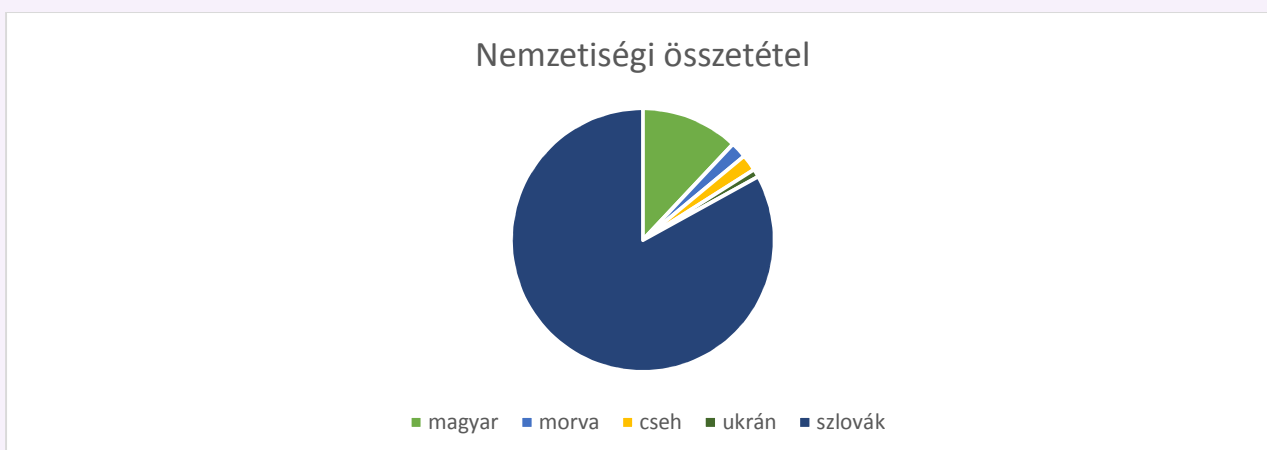
2. grafikon: A szuburbanizált települések lakosainak leggyakoribb tartózkodási helye

Forrás: Saját feldolgozás kérdőívek alapján

A 200 megkérdezett 30%-a somorjai, 24%-a úszori, 23%-a vörösmajori, 7%-a miloslavovi, a fennlevő %-ban pedig Béke, Csenke, Nagymagyar, Bacsfa és Egyházgelle településekről való, a maradék 20%.

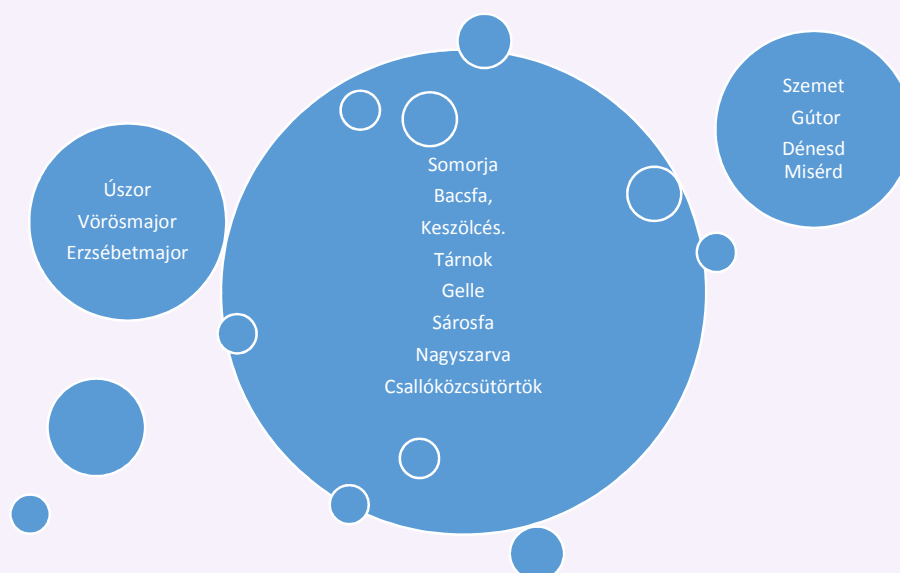
3. grafikon: A szuburbanizált települések nemzetiségi összetétele

Forrás: Saját feldolgozás kérdőívek alapján

A nemzetiségi összetételt nem fele-fele arányúnak vártuk, mivel a szuburbán települések eredeti lakosai is szlovákok voltak, javarészt a morva telepesek beköltözése és a kolonizáció folyamata során Vörösmajor és Úszor közt, ilyen települések szlovák neveikkel: Vitény (Bellova Ves), Sárrét (Blahová), Úszor (Kvetoslavov), Vörösmajor (Hviezdoslavov), Miloslavov Alzbetin Dvor).³⁶A vizsgált csallóközi települések a nemzetközi szuburbanizált tendenciát mutatják, mivel viszonylag sok más nemzetiség is megtalálható egy pár százas mintán, morva, cseh és ukrán valamint roma és szlovén, angol válaszok is érkeztek. Ebből azt a következtetést vonhatjuk le, hogy ők az *expatok*, az ún. kiküldöttek, akik Pozsony multinacionális cégeiben dolgoznak, és érdekes desztináció számukra Úszor, Vörösmajor és Somorja is. Ezek a más nemzetiségek az angol, arab és francia lakosok voltak, amit a nyelvhasználatnál és a kifejtett válaszoknál érzékeltünk. Ők már pozsonyi vagy itteni lakhellyel rendelkeznek, arról viszont a későbbiekben sok fogalmuk nem volt, hogy mikroregionálisan hova is kerültek valójában.

1. ábra: Klaszterek a csallóközi falvak közti hasonlóságok alapján

Forrás: saját feldolgozás

A szuburbán kérdések az őslakosok esetében a klaszterek hasonló szokásokról számolnak be. (kiépített új házak, főváros közelsége, hasonló gondolkodás, hasonló etnikai összetétel) Ennek a válaszsornak a feldolgozását nem vizualizáltuk, mivel kevésbé ábrázolható. Akik őslakosoknak számítanak, ingatlanjaik tehát a családi házuk, koruk és lakhatási, közlekedési szokásaik adottak. A szuburbanizált lakosokról nem mondható el a stabilitás, az ő esetükben az állandó lakhely nem egyezik meg a leggyakrabban lakott hellyel, ami valójában a feltérképezett szuburbia. Ugyanúgy nem változtattak állandó lakhelyet, nem is terveznek máshova költözni. Legtöbbjük elégedett az étellel vagy már megszokta, és inkább nem változtatna. A megkérdezett lakosok hasonló motivációja a település választásakor nem megfelelő módon a telkek alacsony ára volt, illetve Pozsony közelsége (3. kérdés),

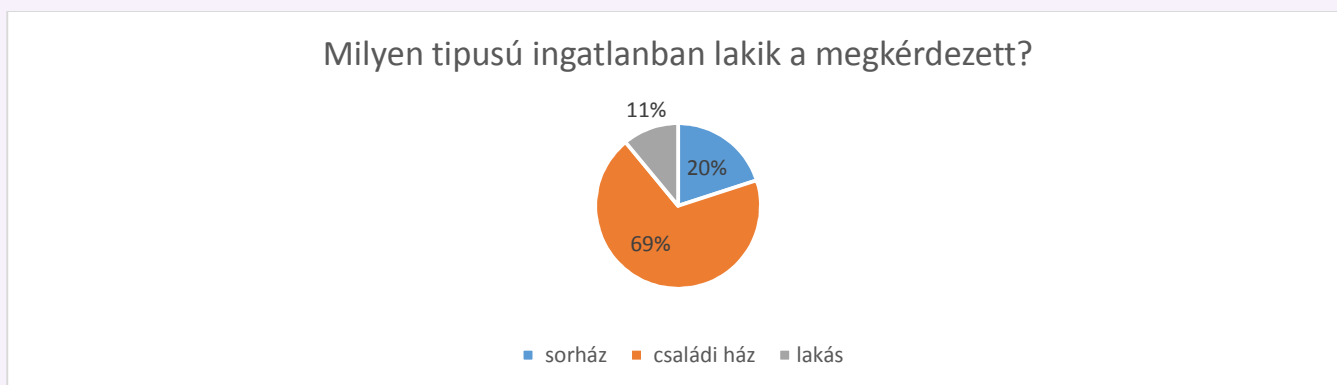
³⁶ Presinszky, L. 2002: Múltról a jelennek. Fejezetek Illésháza, Bélvata, Kismagyar és Tonkháza történelméből, Somorja, Martin Čičo - Michaela Kalinová - Silvia Paulusová a kol. 2002: Kalvárie a Krížové cesty na Slovensku, Úszor mútja és jelene

a jó munkalehetőség, a jobb életkörülmények (4. kérdés), valamint néhány esetben a család is szerepet játszott. A következő kérdés elemzése, hogy Milyen mértékben beszél az adott a nyelveken a legtöbb esetben a magyar megértési szintje nagyon jó volt a szuburbán lakosoknál is, mivel sokan megtanultak pár fontosabb szót.

A demografikus jellemzés érdekes vetülete a korosztály is, ahol a 18-34 év közti (10%) csoport nem gyakori. Ez a csoport logikusan alulreprezentált, mivel a szuburbán jellemvonás a 35 feletti életkorra tipikus. Tehát a 30-44 év közötti (60%) korcsoport a leggyakoribb, ezt még felosztottuk két alcsoportra a klaszterelemzés szerint, valamint a 45-60 év közötti csoport is gyakori (21%). A 60 feletti nyugdíjas korosztály jelenléte kisszámú (9%), és csak az őslakosok esetében találtunk ilyen mintát.

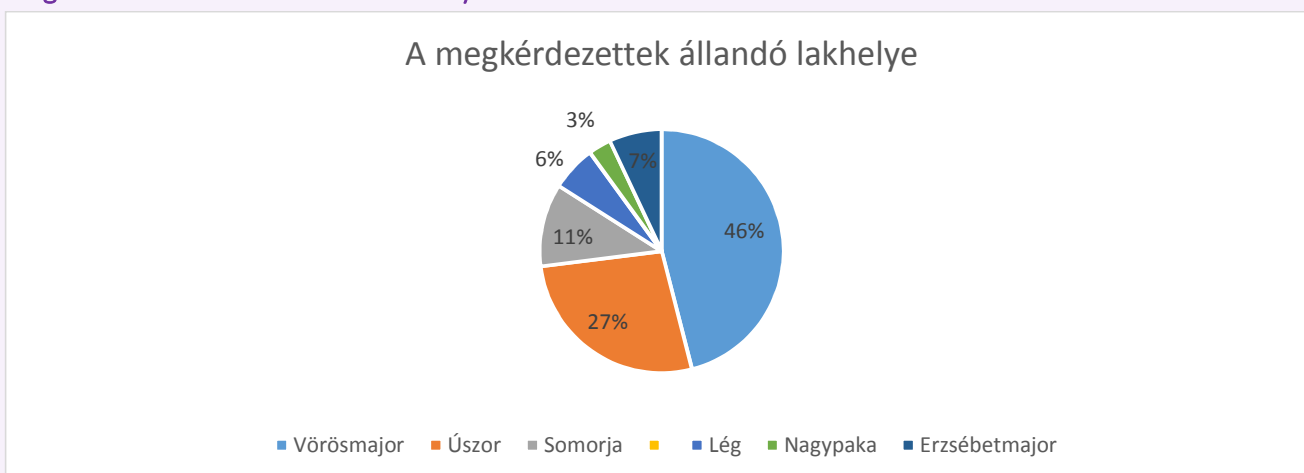
A legmagasabb iskolai végzettséget tekintve elmondhatjuk, hogy nem tipikus jellegzetesség az alapiskolai végzettség, legtöbb (65%) a főiskolai végzettség.

4. grafikon: A megkérdezettek lakásviszonya

Forrás: saját feldolgozás

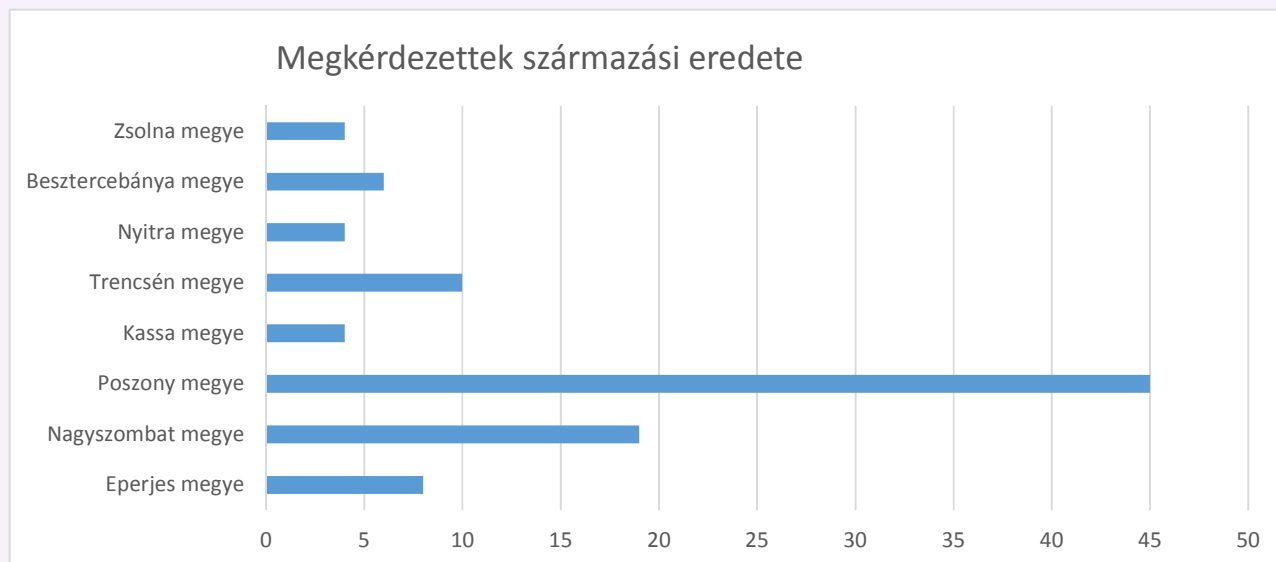
5. grafikon: Hol van az állandó lakhelye?

Forrás: saját feldolgozás

Az állandó lakhely kérdése mindig nagy dilemmát okoz a szuburbanizációs kutatások világában. A leggyakoribb megkérdezett vörösmajori volt, a legújabb adatok alapján a faluban élő lakosok száma megnövekedett 6 ezerre, ami Somorja város harmadát jelenti, hivatalosan viszont még mindig a 2000 lakos alatti falvak közé sorolható.

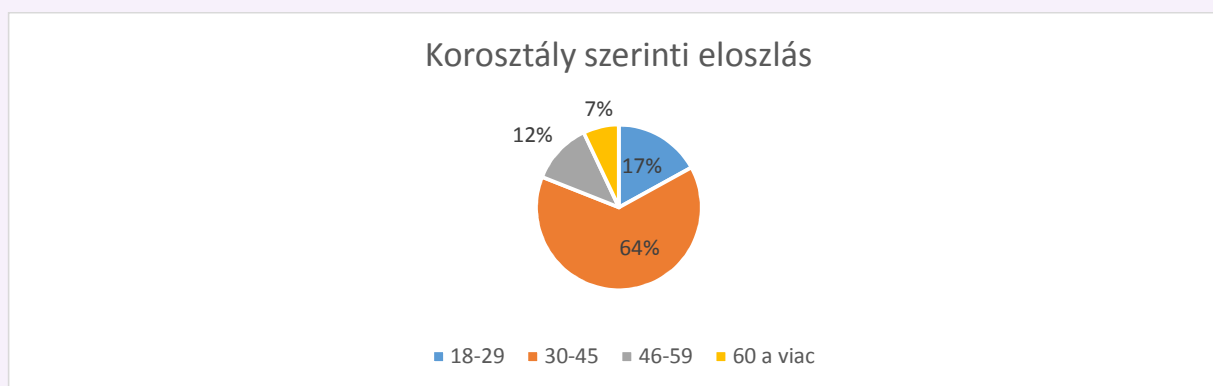
5. grafikon: Honnan származik?

Forrás: saját feldolgozás

A legtöbb beköltözött szuburbán lakos Pozsony megyéből származik, majd nagyszombati, eperjesi és trencsényi megyék következnek. Arra következtethetünk, hogy a pozsonyiak illetve közép-szlovákiaiak vannak döntő többségben. (6. grafikon)

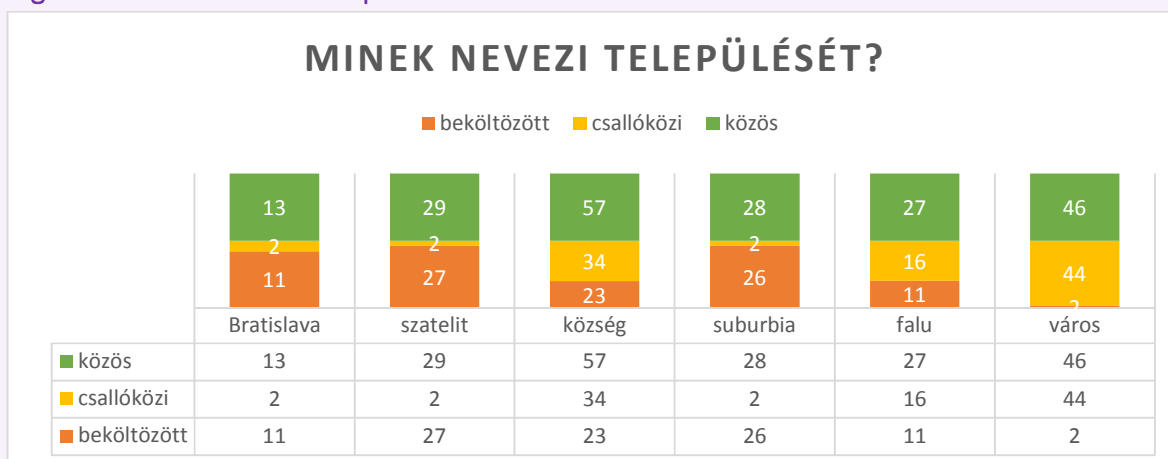
7. grafikon: Megkérdezettek életkora

Forrás: saját feldolgozás

Korosztály szerint a szuburbán települések jellemzőjét tükrözi, hogy fiatal, aktív, munkaképes réteg él itt, ezért a dolgozók a 30-45 év közötti életkorúak között vannak többségben. 64%-uk ez a fiatal korosztály, illetve a 46-59 életkorúakkategóriájában is elenyészve megtalálhatók az aktívan dolgozók, még hozzá 12%-ban. Valamivel kisebb részben fordul elő kifejezetten koros, vagy kifejezetten fiatal lakos a mintánkban, ez is alapvető meghatározója egy szuburbán régióknak, ahol nagyon sok kisgyerekes család van, dolgozó szülőkkel.

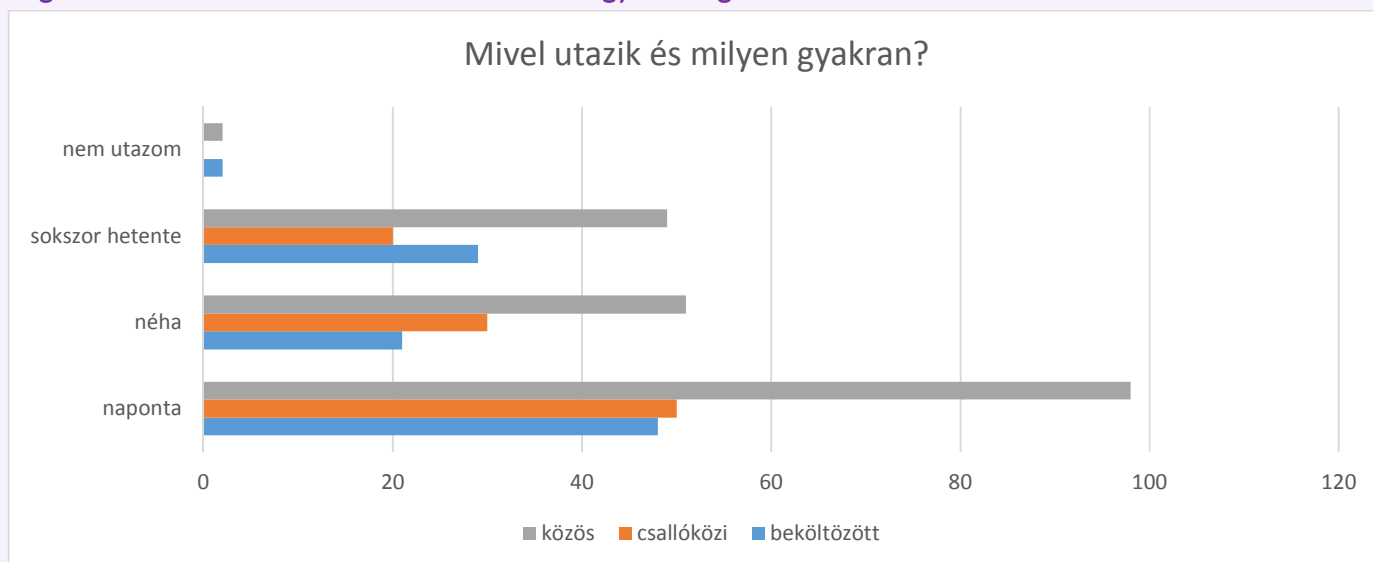
8. grafikon: Minek nevezi települését?

Forrás: saját feldolgozás

A megkérdezett beköltözöttek 11%-a pozsonyinak, 27%-a ún. szatelit lakónak, Pozsonyhoz tartozó agglomeráció tagjának érzi magát. 23% érzi faluban magát, 26% szuburbán helyen élőnek, de a falu kifejezést egyre kevesebben használják. A város megnevezés pedig csak 2 %-ban fordult elő. (8. grafikon).

9. grafikon: Közlekedési eszközök használatának gyakorisága

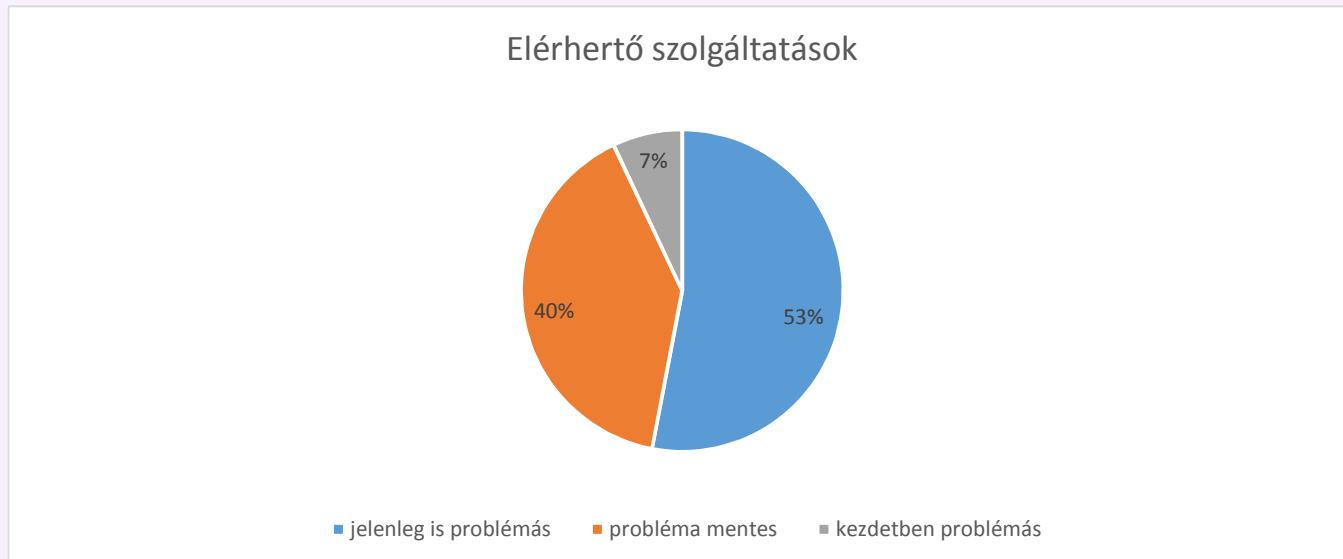

Forrás: saját feldolgozás

A lakosok javarésze autóval közlekedik Pozsonyba, kisebb részük Somorja, illetve Dunaszerdahely irányába és minden nap ingázik. A válaszadók meghatározták, hogy a leggyakoribb érv az utazásra éppen a

munkahely és otthon közti távolság volt. Csak pár esetben nem utazik a megkérdezett, lehet ez feleség, gyerek vagy épp nem dolgozó.

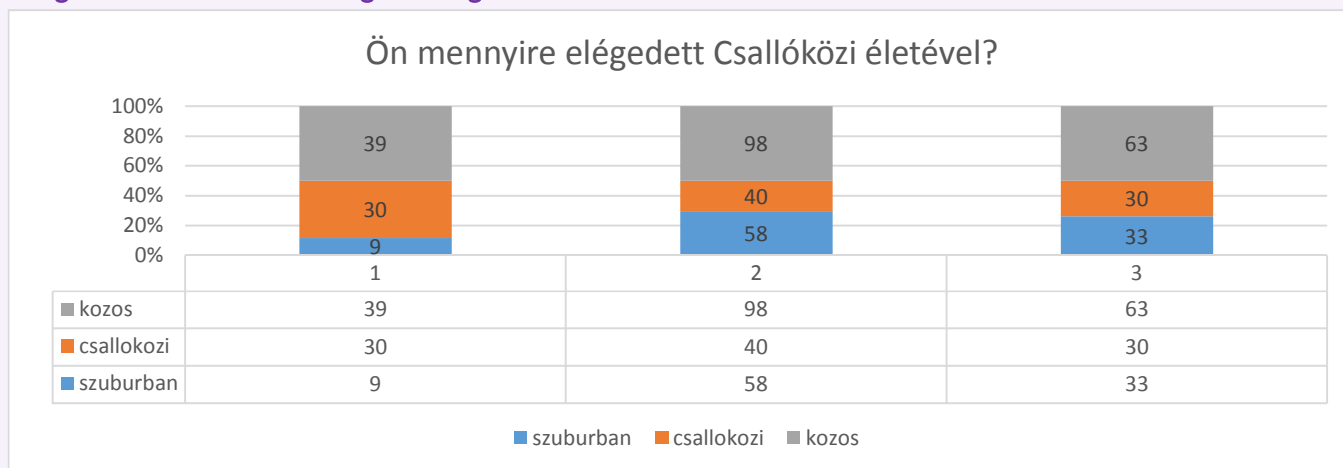
10. grafikon: A szolgáltatások minősége és mennyisége a szuburbán övezetben

Forrás: saját feldolgozás

A szolgáltatásokkal és a községek által nyújtott intézményekkel a lakosok zöme nincs megelégedve, ez a túlnyomórészt panaszkodó réteg a faluk esetében főleg olyan típusú szolgáltatásokat hiányolt, mint az orvos, posta, gyógyszertár. A városokban az iskolák hiánya merült fel. Ez még mindig kérdés a „Komunita Miloslavov, Hviezdoslavov és Kvetoslavov felmérési csoportban is, az itt élő lakosok válaszaik egyértelmű panaszok ezen a téren.

11. grafikon: Az általános elégedettség mérése a Csallóközben

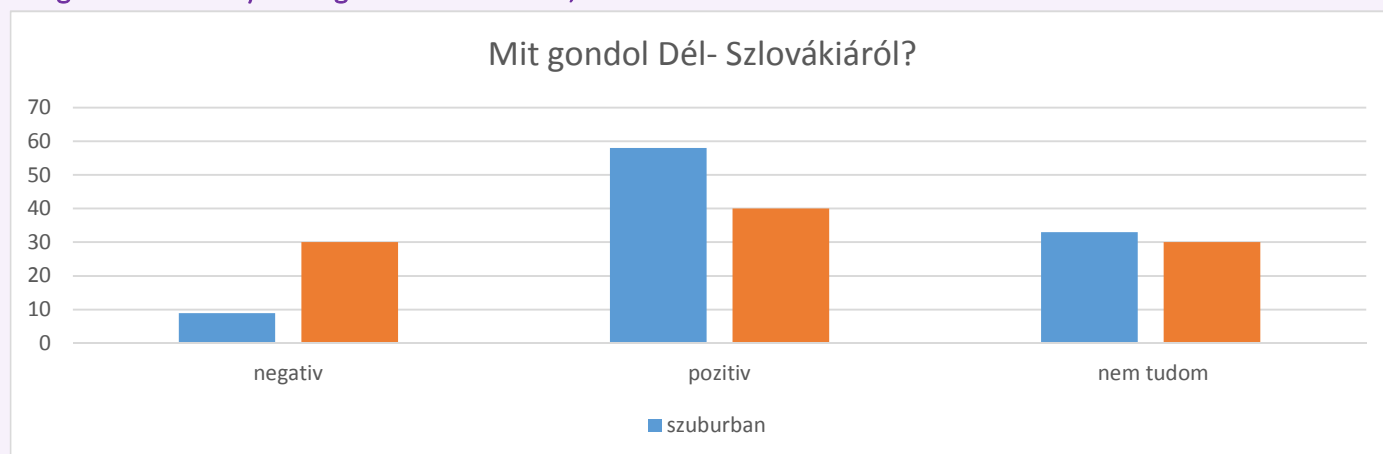

Forrás: saját feldolgozás

A csallóközi élet, mint olyan, nem mindenki számára idillikus, ezt bizonyítja a szuburbán réteg kismértékű elégedettsége is. Az esetek 39%-a ugyanis nincs teljesen megelégedve az itteni életével. Itt észrevehető a negatív különbség a szuburbán lakosok esetében. Mivel a csallóközi minta egyfajta korrelációt mutatott, azt véljük

a beköltözött lakosok nem minden téren toleránsak és az elvárásaik magasak. A megkérdezettek 40%-a ugyan meg van elégedve itteni életével, de 30%-a szerint már a kezdetektől voltak problémák, amiket ennyi év alatt sem sikerült megoldani.

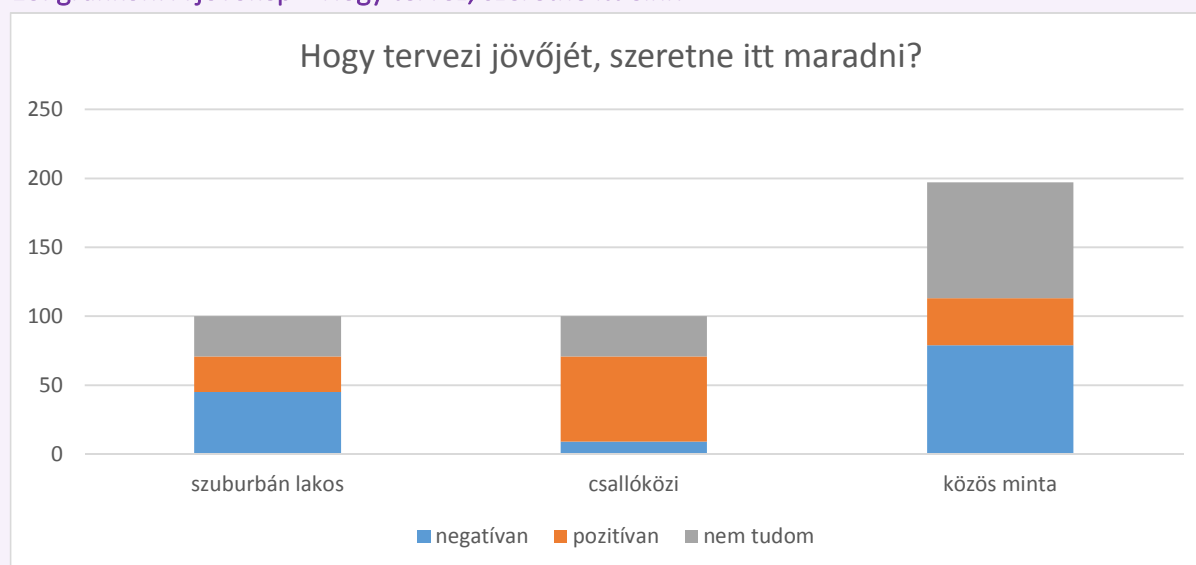
12. grafikon: Mennyire elégedett Csallóközzel, mint Dél-Szlovákia részével?

Forrás: saját feldolgozás

Sokakban nem is fogalmazódik meg a meghatározás, hogy Dél-Szlovákia nem igazán Csallóköz, illetve fordítva. Pedig sok válaszban ezt mondták a megkérdezettek. A pozsonyi megyebeli lakosok még viszonylag koordináltak ezen a téren, nyugatnak tartják magukat inkább, mint ez több válaszból kiderült. Ez a 3 részre való felosztás a nyugati-, közép- és keleti egységeknek köszönhető. (12:grafikon)

13. grafikon: A jövőkép – Hogy tervezi jövőjét, szeretne itt maradni?

Forrás: saját feldolgozás

Legtöbb lakos pozitívan értékeli a jelen dél-szlovákiai viszonyokat, ellenben sok inkább nem válaszol, vagy közömbös választ ad, ami betudható annak is, hogy esetleg nem túl hosszú ideje laknak itt, ahhoz, hogy megítéljék

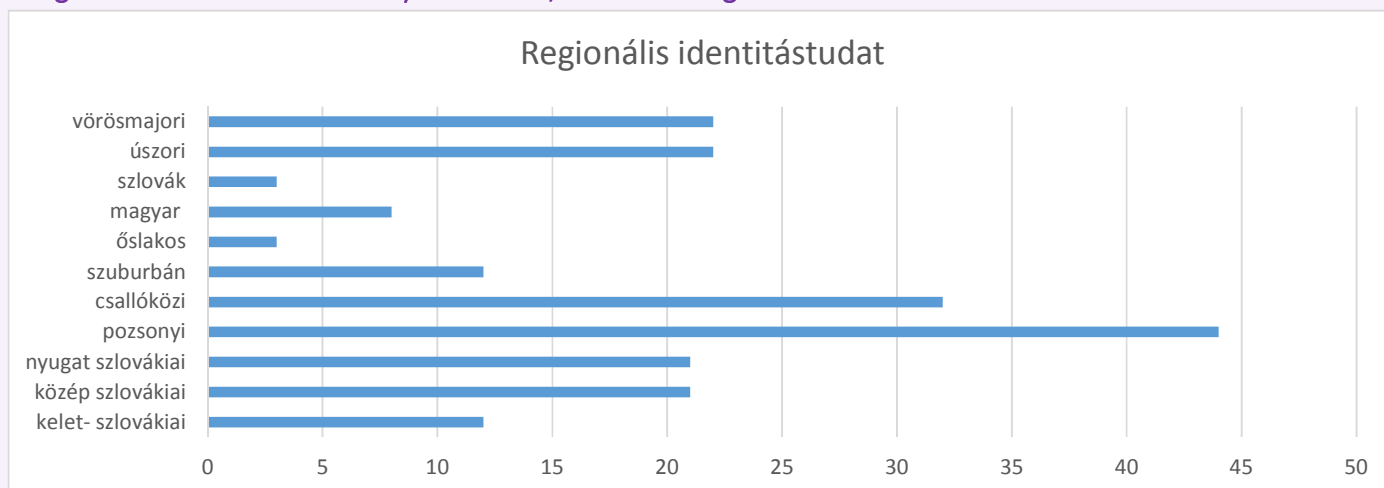
az életminőséget és véleményt alkossanak. Ugyanakkor elmondható az eredeti lakosok pozitívabb nakgneme (13. grafikon)

1. táblázat Szeretne máshol lakni?

A klaszterelemzés szerinti szuburbán lakos típusa	A problémakör címszavakban	Érintett válaszok száma	Megjegyzés Lakhely
Eredeti	Infrastruktúra: víz, gáz, utak állapota, kanalizáció és járdák	44	Úszor, Vörösmajor
Nem pozsonyi beköltözött lakos	Magyar nyelv feliratok,	52	Bacsfa, Somorja
Pozsonyi	Közlekedés viszonyok megoldása,	144	Vörösmajor, Úszor, Nagypaka
Pozsonyi	Kultúra hiánya, közösség, sport, rendezvények, mentalitás	56	Vörösmajor, Úszor, Nagypaka, Somorja
Pozsonyi, Nem pozsonyi	Iskola, óvoda	78	Somorja, Nagyszarva
Pozsonyi, Nem pozsonyi	Egészségügy, szolgáltatások	33	Vörösmajor, Úszor, Nagypaka
Eredeti	Környezetvédelem, zöld övezet parkok, hulladék megoldása,	2	Vörösmajor, Úszor, Nagypaka

Forrás: saját feldolgozás

14. grafikon: A szuburbán és helyi identitása, minek érzi regionális

Forrás: saját feldolgozás

Ennél a kérdésnél fontos megemlíteni a regionális, nemzetiségi és kulturális identitást. (Ha most választhatna ideális lakhelyet, ill. helyet az életre, ez a község lenne az), hogy Dunaszerdahely és Somorja is sokszor visszatérő válasz volt, illetve az esetek negyede (mintegy 23%-a) a következő jövőképet, térlátást és térérzékelést mutatta a kérdésre, hogy „Lakóhelyemet így hívom, nevezem”

2. táblázat: Lakóhelyemet így hívom

Megnevezés, amit preferál	Klaszter - Lakos típusa	Regionális hovatartozása eredetileg	Korreláció
Pozsony agglomerációja szatelit település	pozsonyi	pozsonyi	erős
szuburbán terület, agglomeráció	Nem pozsonyi	Kassa megyebeli, eperjes megyei, zsolna megyebeli	közepes
falu - község	pozsonyi, csallóközi	Kassa megyebeli, eperjes megyei, zsolna megyei, besztercebánya megyei	közepes
	csallóközi	Nagyszombat megyei, pozsony megyei	gyenge

Forrás: Saját feldolgozás adatgyűjtéssel

A kutatási rész a felmérés legérdekesebb regionális vonzatát mutatja be, hogy a beköltözött lakosok hogyan néznek Csallóközre az asszociációk során. A legelterjedtebb és leggyakrabban ismétlődő szavak: **magyarok, víz, mezőgazdaság, talajvíz, talaj, termőföld.**

A kérdés, mely így hangzott: Milyen három dolog jut eszébe Csallóköz hallatán? Nos, a válaszokon nekünk, csallóközieknek is alaposan el kellene gondolkodni. Nem éppen ez az, amit a csallóközi őslakosoknak védeniük kellene?

ÖSSZEFOGLALÓ

A munka elméleti részének célja az volt, hogy összefoglalja a szuburbanizáció alapvető jellegzetességeit, annak történetét, jelenlegi helyzetét, pozitív és negatív hatásait és szabályozásának lehetőségeit. Kézszelfogható eredménye az az elemzés, mely értékeli, hasonlítja a szuburbanizáció egyes aspektusait a kiválasztott csallóközi települések példája alapján, elsősorban annak szociális, pénzügyi és környezeti hatásaira fókuszálva. A szuburbanizáció, a lakosoknak a nagyvárosokból a környező településekre való kiköltözése, minden fejlett országban jelen van.

Az első fejezet bemutatta milyen formában, milyen gyakorisággal és hol fordul elő leginkább a szuburbanizáció, definiálta az agglomerációs jelenségeket és megmagyarázott alapfogalmakat. Ez a jelenség a Szlovák Köztársaságban 1989 után kezdett el terjedni, mégpedig főként a közlekedés technikai fejlődésének, a lakosok gazdagodásának, az állami lakástámogatásnak és az alacsony telekáraknak köszönhetően.

Rámutatott arra, hogy ennek régi, mégis csallóközi viszonyok közt különleges kialakulási fajtái is megtalálhatók, a szántóföld közepén kinőtt falvak (edge-cities és brownfields), a barna mezei építkezés, ez akár a vörösmajori példa is lehet, mely sok más falu számára tanulság.

A második fejezet az identitást vette górcső alá. A regionális és a kulturális identitás befolyásolja a régió gazdasági adatait és a demográfiai számokat is. Az identitás regionálisan befolyásolja a gazdasági növekedést a településeken, a kérdés az, hogy milyen mértékben, és ezt meghatározzák a jövőre vonatkozó előrejelzések is. Különböző ajánlások kidolgozása segíthet ugyan a kistérségnek, de megfelelően hosszan tartó megoldás, a szuburbanizáció jelenségének jelen körülményei közt, településenként nem igazán várható. Különösen fontos a Csallóközben, általánosan véve a megszerzett tudást kamatoztatni, hogy a szakemberek racionalizálják a követelményeket és rendelkezéseket a régióban, valamint, hogy a tervezett beépítési folyamatokat szabályozzák, de nem csak a stratégia szintjén.

HIPOTÉZISEK

A munka céljainak betöltésére statisztikai, elemző módszertant használtunk a harmadik fejeztben, melynek fő célja az objektivitás és a lehetőségek kombinációja volt több tudományos megközelítést használva,

különböző módszereket és eszközöket megjelenítve, hogy vizsgálja a szuburbanizációs folyamatok és összefüggések jegyeit a maguk összetettségében, és átfogó képet adjon a megoldásokról is. A kérdőív célja továbbá az volt, hogy választ kapjon a feltett hipotézisekre, társadalmi-gazdasági jellegű célpontokat vizsgálva, nagy hangsúlyt fektetve a regionális fejlődésre.

A kutatási módszertan összeállításánál külön szerepelt az etnikai jelleg. Myrdal szerint a területi fejlettség-fejletlenség kapcsolata, a gazdaság általános állapota az etnikumok regionális szerepétől is függ. A centrum-periféria közötti kapcsolatot a második világháború utáni évtizedekben kezdték gazdasági szempontból is elemezni. A periféria-kutatások megállapítása szerint az elmaradott területek gazdasági hátrányát elsősorban kulturális fordulattal lehet elősegíteni, ugyanis a lemaradás kulturális alapú hátrányt is magában foglal. Ezek az identitást igazoló kérdések és javaslatok a kutatásban is megmutatkoztak.

H1: A regionális identitás hatása Csallóköz regionális fejlődésére nézve jelentős. Feltételeztük, hogy a vizsgált régió jobb gazdasági mutatókkal rendelkezik. Ezt a megállapítást a helyzetelemzésben megerősíthetjük (Annex1, kérdőívek).

H2: A regionális növekedést az elővárosi szuburbán régiók pozitívan értékelték. Mivel szubjektív módon, elsősorban a szuburbán, elővárosi vagy városi lakosság töltötte ki a kérdőíveket, amit várhatóan a regionális fejlesztés fogalmának irányában kifejezett elégedetlenség és érdeklődés hiánya követet. Az emberek a régióban nem elégedettek az életszínvonallal, emiatt úgy gondolják, hogy a régióban nagy a gazdasági elmaradottság.

További kérdések, melyekre kerestük a választ, feltételezések formájában (Hipotézis tesztek ANNEX 1. pontban találhatóak 4 teszt alapján levezetve):

- **A szuburbán régiók lakosainak nincs erős lokális és regionális identitásuk.** A nemzeti kultúra nem kiemelten fontos szempontja a régió identitásának. Ez a hipotézis nem igazolódt, ez azt jelenti, hogy a nemzeti kultúra fontos alapja a fejlesztésnek, regionális haladásnak a szuburbánok szintjén
- **A regionális identitástudat fontosabb a kisebbségi lakosoknak a többségihez viszonyítva.** Nem igaz az állítás, van kapcsolódási pontja az új lakosoknak is, bár gyengébb.
- **A gazdasági mutatók és a mikrorégió innovációs potenciálja nem függ a regionális identitástól.** Nem igaz ez az állítás sem, mivel van kisebb kapcsolódási pont, a Cramer elv szerint a teszt közepes korreláciút mutatott.
- **A régiófejlesztés erejének mértéke egyenesen arányos az aktivitások számával és minőségükkel, közösségi szellemmel.** A közösségépítés nem kiemelten fontos pillére a régió és területfejlesztési működésnek. A közösség fontos elem a régió szuburbán helységeinek életben tartására a falu szellemi-IA régiófejlesztés és a gazdasági mutatók nem egyenesen arányosak a kulturális aktivitásokkal. A Pearson teszt azt mutatta ki, hogy amint egy helység lakosai kevés rendezvényt szerveznek, a problémák száma is nagyobb mértékű.

AJÁNLÁSOK

Az egyik, legjelentősebben a szuburbanizáció jelensége által érintett térség a Felső-Csallóköz, így a Dunaszerdahelyi járásban, Nagyszombat megyében egy majdnem 20 kilométeres sáv Pozsonytól Somorján keresztül a pozsonyi agglomeráció agresszív beépítéssel van terhelve.

A szuburbanizáció fő jellemzői közé tartozik a térbeli és populációs növekedés, a lakosság szociális összetételének, valamint az építészeti jelleg és az infrastruktúra megváltozása. Egyes települések nem voltak felkészülve a szuburbanizációra, és ebből kifolyólag a mai napig küzdenek annak hatásaival.

A tanulmány végszavából egyértelművé válik, hogy a szuburbanizáció leggyakoribb problémái közé tartoznak:

- a közös érdekek elégtelen megvédése és közügyek ignorálása,

- a tanulmányok figyelmen kívül hagyása egyes beépítendő területek esetében, amelyek koncepcionálisan oldották volna a beépítést és az állami infrastruktúrát,
- a települések nem irányított és nem tervezett növekedése, ahol az építési hatóságok nem követelik meg az aktuálisan előírt feltételeket,
- az egyes települések vezetőinek kismértékű szakmai hozzáértése,
- továbbá az építészmérnökök kis beleszólása a környezeti egységbe, de főként a befektetőké, akik bebiztosított infrastruktúra nélkül okoztak masszív településnövekedést.

Társadalmilag azt mondhatjuk, a szuburbanizáció inkább negatívumként, semmint pozitívumként van értékelve. Tekintettel a gyorsaságára és tervezetlenségére különféle problémákhoz vezet gazdasági, szociális és környezeti téren is. A munka rámutat arra, hogy a szuburbanizáció leggyakoribb települési hátrányai közé tartozik a termőföldek és a környezetileg érzékeny területek lecsökkenése, a termőképesség csökkenése, a magasabb energiafogyasztás, a nagyobb kibocsátások, a lakosság szegregációja, a magasabb költségű infrastruktúra, a közszolgálati adóterhek növekedése, a történelmi értékek, tradíciók, közösségek elvesztése. Ezt az utolsó, jelentős mértékben elégtelen fejlődési szakaszt hipotézisekkel teszteltük, kérdőíves felmérés alapján.

A kiválasztott települések példája alapján elmondható, hogy a leggyakoribb problémák közé, melyeket a települések a szuburbanizáció hatásaként kezelnek, a következők tartoznak:

- kiadások a technikai és közlekedési infrastruktúra kiépítésére, melyek a földterület nem effektív kihasználásából következnek,
- kiadások a tömegközlekedés bebiztosítására,
- az oktatási intézmények hiánya,
- hiányzó egészségügyi és szociális szolgáltatások,
- központi nyilvános helyek és terek hiánya,
- elégtelen szolgáltatás-kínálat a település lakosai számára,
- hiányzó telephelyek a kis- és középvállalkozások számára,
- a település birtokában lévő földterületek alacsony száma a lakossági létesítmények számára,
- a szennyvíztisztítók nem elégséges kapacitása,
- állandó lakhelyre nem bejelentkezett új lakosok, és ennek következtében a település költségvetésének stagnálása.

A szuburbanizáció azonban nem csak negatív hatásokkal bír. A pozitív szociális hatások közé sorolandó a település gazdasági szempontú változása, mint az apró vállalkozások nyitása a konkrét igényekhez mérten, vagy a kulturális- és közélet változásai. Ezek a pozitív hatások a gyakorlatban a településtől mindig nagyobb szerepvállalást követelnek a közérdek érvényre juttatásához.

A vizsgálatok alapján a csallóközi településeken jó szociális viszonyok uralkodnak, ami a kultúrát és a nyelvet illeti, vannak problémák, de nem az együttélés terén. Az újonnan beköltözöttek bekapcsolódnak a települések történéseibe, érdekvédelmi egyesületeket és csoportokat alapítanak.

A kérdőívek alapján a lakosság összességében a szuburbán szituációt a kiválasztott településeken a következőképp értékelte nagyvonalakban: Úszoron neutrálisan, Somorján pozitívan, Vörösmajoron negatívan. A vörösmajori hibákból tanulva a többi település szembeszállt a problémákkal, és lassan, koncepcionálisan oldani kezdték azokat, a lakosok szükségleteit tartva szem előtt.

Zárszóként szükséges konstatálnunk, hogy a területrendezési eszközök felhasználásával be kellene tartani az alapelveket. Ezek közé tartozik:

- a területről, mint egészről való gondolkozás, beleértve a szomszédos településekhez való kötődést,
- a történelem, a kultúra megismerésének támogatását,
- nem engedni az érdekcsoportok nyomásának és védeni a közérdeket,
- világosan definiálni a település fejlesztésének prioritásait,
- nem alkalmazni gyakori változtatásokat a területfejlesztési terveken,
- védeni a nem beépített főképp mezőgazdasági földterületet,

- mindenekelőtt megoldani a lakosság számának és az oktatási-, szociális, közlekedési és technikai infrastruktúra kapacitásainak összeegyeztetését,

- és megfelelően definiálni a szabályozó intézkedéseket még azelőtt, hogy fatális hibák következzenek be, amelyek életre szóló hatással bírnak a településre és annak lakosaira. (vörösmajori Hviezda Byvanie a szántóföld közepén)

A kutatás eredményeként azt kívántuk elérni, hogy értékelve a jelen helyzetet a leginkább „szuburbanizált” csallóközi helységeiben kérdéseket és válaszokat kapjunk, azzal a szándékkal, hogy a lakosok aktuális szükségleteinek felmérése során ajánlásokat dolgozzunk ki. Mikrorégióinkban válaszaikat figyelembe kell venni a hosszú távú tervek meghatározásánál, fontos hogy maguk a lakosok is segítsenek regionális képet kialakítani a szuburbán fejlesztés terén.

Ezen túlmenően a helyi fejlesztési stratégiák és más stratégiai fejlesztési tervek és fontosabb dokumentumok, valamint az önkormányzatok azok, akiknek elsősorban és odafigyeléssel kell összpontosítani az információkat, amelyek hasznosak lehetnek az egyes projektek és a régiók számára. A javaslatok alakítása azt mutatja, hogy a szuburbán lakosoknak a témák prioritási lehetőségeivel kell érvelni. Ezek a kihívások a leghatékonyabbak és ehhez a reális tervezési modellek már megtalálhatók. A jó példák és ésszerű megoldások a nemzetközi szuburbanizáció alakulása során sok helyen léteznek.

A szuburbán községek vezetőinek körében egyfajta összefogásnak kellene kialakulni, mely lehet akár egy hálózat, egy területi összefogás, de akár egy határon átnyúló közös gondolkodás is a közös projektek szintjén.

Jelen tanulmány egy gyorsabb regionális szondát jelenthet a témában, amely eddig csak részben nyitott meg néhány általános kérdést, és áthatóan vizsgálta a szuburbán lakosok identitását. Fő célkitűzései közé tartozott a felső-csallóközi szuburbanizáció meghatározása, az egyes szuburbanizációs hatások empirikus megfigyelésének elemzése, szokásos módjainak, a folyamat fő okainak és következményeinek rövid áttekintése, valamint a szuburbanizáció társadalmi következményeinek kutatására kiválasztott témák vázlata.

MEGOLDÁSO JAVASLATOK

Az elemzéseken alapuló javaslatok összefoglalása az eddig vizsgáltak alapján:

1. MAKROGAZDASÁGI IRÁNYÍTÁS

A demográfiai és terület szétfolyási növekedés megfigyelése minisztériumi szinten is fontos lenne. A régiófejlesztési minisztérium az elvont mezőgazdasági területek nagyságát évente figyeli, de azon túl már nincs rá mód, hogy szuburbanizáció minden aspektusa megfigyelés alatt álljon.

2. ÉSSZERŰ DECENTRALIZÁCIÓ

Ez az a megoldás, melyet több geográfus is jónak találna, a munkapiaci lehetőségekkel összeegyeztetve lenne használható, mivel a multinacionális és nagyobb vállalatok irodái a szuburbán részekre hozhatók, ahol a dolgozók már reálisan a közelben laknak.

3. HELYI TERÜLETFEJLESZTÉSI TERVEK MEGHATÁROZÁSAI – „USA MODELL”

Állami szinten pl. az ún. smart growth³⁷ működik hasonló jogokkal, hogy városok és falvak helyett a hivatalok és szakbizottságok döntenek az egyes építkezési lehetőségekről.

4. INTERREGIONÁLIS FELFOGÁS

Nagyobb fokú nemzetközi együttműködés, mivel Szlovákiát és Magyarországot szomszédos államként egyaránt érinti a szuburbanizáció, ebből kifolyólag Pozsony helyzete is különleges, a megoldásokat illetően érdemes nemzetközi koncepcióban gondolkodni.

5. MIKRO-GAZDASÁG ÉLÉNKÍTÉSE

A helyi vállalkozások, kisvállalatok és akár nagyobb multinacionális terjeszkedésű cégek a város peremén nem feltétlenül jelentenek hátrányt, hiszen jelenlétük pozitív hatással lenne az itt élő lakosok helyi problémáira és

³⁷ www.smartgrowth.com

munkapiaci lehetőségeire, ezek a vállalkozások a ideális munkalehetőséget biztosítanak a családok, utazni nem vágyó népességnek, akik bár kötődnek a fővároshoz, szívesen vállalnának helyi szinten is munkát.

6. KÖZÖSSÉGEK BEVONÁSA A TELEPÜLÉS MINDENNAPI ÉLETÉBE

A tanulmány prioritást helyez a közösségi érzés, identitástudat szükségességére, mindazonáltal pedig azt hangsúlyozza, hogy a közösségi értékek nélkül a lakosoknak hiányérzete alakulhat ki.

7. A HOZZÁJÁRULÓ PARTICIPATÍV KOMMUNÁLIS TERVEZÉSHEZ

Sok helyen elterjedt a participatív költségvetés és tervezés³⁸ modellje. Az ENSZ által megfogalmazott hozzájáruló tervezés is lehet a megoldása egy olyanfajta elgondolásnak, miszerint az ott élő lakosok döntenek arról, hogy a költségvetés, hogyan lesz felosztva. Ez meghatározhat olyan döntéseket is, hogy hány lakost „engednek be” a településre, ahol élnek, illetve mit támogatnak a jövőben, pl. iskola építését.

8. VÁROSHÁLÓZATOK KIALAKÍTÁSA

Ilyenek lehetnek a helyi iskola építésére vonatkozó hálózatok. Úszor, Vörösmajor, Nagypaka község esetében, melynek fő célja az iskolák helyzetének megoldása. A 2017-ben létrehozott kezdeményezés a³⁹*Združenia obcí Kvetoslavov, Hviezdoslavov, Veľká Paka* próbálja község-hálózat szintjén a helyi szlovák iskola iránti igényt megoldani, mivel saját különálló költségvetéssel ezt nehéz lenne megvalósítani.

9. SZOCIOLÓGIAI MEGOLDÁSOK

A felmérés alapján egyre feltűnőbb lett a közösség szerepe, mivel az meghatározza a lakosok hozzáállását, a cselekvésvágy, a hovatartozás, a büszkeség, a magány érzését, illetve a jövőkép milyenségének jelenlétét, amelyek tulajdonképpen a szuburbán érzés összetevői lehetnek.

10. TERÜLETI SZERVEZÉS, URBANISZTIKAI SZEMPONTOK

Ez az urbanisztikai építészeti probléma megoldásra vár, a tartomelemzés azt mutatja, hogy a helyi hivatalok érdekei nem minden esetben fogják a lakosok javát szolgálni. Ezért a területrendezést illetően szükségesek a szakmai, építészmérnökökkel együttműködő komissziók létrehozása, működése. A kolaudációs tervek és eredeti építkezési engedélyek közt is történhetnek változások, amik nagyban befolyásolják a végeredményt. Erre is oda kellene figyelni.

11. SMART CITIES STRATÉGIA

Az okos városok koncepciója, a kerékpáros közlekedés, valamint a város földalatti megoldásai csak a stratégia szintjén vannak jelen. Ezt ajánlatos a rendelkezésekbe hosszú távon beiktatni a lokális politika színterén is.

12. CSALLÓKÖZ GDP-je

A regionális gazdaság tükrében fontos megemlíteni, hogy egy kistérség fejlődését jelentős mértékben meghatározza a mellette fekvő nagyváros, esetünkben a főváros közelsége, ami a képzeletbeli határok mentén húzott csallóközi GDP” számára elszívó hatású.

13. GAZDASÁGI RENDELKEZÉSEK – HELYI ADÓK

A gazdasági modellek azt mutatják, hogy a jövőben e vizsgált régió Nagyszombat (Trnava) környékének hatása alá kerül, ezért a nagyszombati régióban Dunaszerdahelyi járásba beköltözötték aránya évről évre magasabb, viszont ezek a számok a falu költségvetését nem növelik egyenes arányban. Ilyen téren a községeknek segítenie a fejlesztési illeték (az ún. *poplatok za rozvoj*) növelése, folyamatos ellenőrzése és a lakosok adóbefizetésének elérése, hogy a részadó (podielová daň) is szabadon áramolhasson a kis falukba.

14. KERÜLETI SZINTEN VALÓ DÖNTÉSEK

Mivel az utak és iskolák javarészt kerületi szinten vannak irányítva, ezért nagyszombati szinten döntenek róluk. Ezért is kell erre hatványozottan odafigyelni az iskolák kérdésénél.

15. A LAKOSSÁG SZÁMÁNAK KORLÁTOZÁSA – SŰRŰSÉGI MUTATÓK FIGYELÉSE

A leginkább Hollandiában használt sűrűségi mutató (*Density Gradient approach*, azaz népesedési és várossűrűséget mérő adatok) arra mutatnak rá, hogy egy tér lakottsága, népsűrűsége és városiassága mennyire elérhető, ezt figyelni és ezzel kapcsolatban prognózisokban gondolkodni nemcsak tervezési folyamat, de a jövő

³⁸ Agenda 21

³⁹ www.velkapaka.sk

életterének létkérdése is. Mivel az egyes területrendezési tervek nem szabályozzák ezt, külföldön a lakosság számát illetően pl. Stockholmban centrális és hosszan tervezett tanulmányok állítják be a sikeresen működő modelleket.

16. AZ AGGLOMERÁCIÓ POZITÍVUMAI

Az agglomeráció alapfunkciójának pozitívuma, hogy az egyes ipari városok kiegészítik egymást, ez az elgondolás nemcsak az iskoláknál, de az egyre nehezedő közlekedésnél is vállalható lenne, mivel a falu költségtervei nem alkalmasak nagyobb intézmények kiépítésére, ezért az agglomerációban kellene közösen gondolkodni.

17. A KÖZLEKEDÉSI VISZONYOK JAVÍTÁSA

A napi ingázás az esetek többségében probléma, a vasúti hálózat túlterheltsége és a gyorsforgalmi út, az épülő R7 egyes szakaszainak koncepció nélküli gyors építése azt eredményezte, hogy a terhelés óriási mind a közúti, mind a vasúti hálózaton. 2018-ra már lehetetlenné vált a munkába jutás, ezt a kérdést a kérdőív nagyon érzékenyen kezeli, és 3 kérdésben kitér rá.

18. HELYI MUNKAHELYEK TEREMTÉSE

A munkahelyek teremtése helyi szinten nemcsak szuburbán területen létszükséglet, de a számítógépes világunkban immár egyre jobban megoldhatónak tűnik, idő- és költséghatékony megoldás.

A szuburbanizáció és annak következményei sok esetben a természet visszafordíthatatlan vagy nagyon nehezen visszafordítható változásait eredményezik, amelyek hatással lehetnek a település jellegére, mely generációkkal azelőtt merőben más volt. Az elővárosiasodás egyes formái szerencsétlen következményekkel járnak. A lehetséges negatív hatások megelőzhetők a nemkívánatos fejlesztési formák korlátozásával, másrészt azzal, ha az emberek ösztönzik és támogatják a fejlesztés pozitív hatású lépéseit. Ennek a hozzáállásnak a jelenléte a lakosság és az ország szintjén lehetővé teszi, hogy az élet gazdasági, társadalmi és környezeti szempontból fenntartható legyen. Ezért szükséges, hogy minden község fordítson figyelmet a szuburbanizáció jelenségeire már az elején, és próbálja aktívan befolyásolni az alakulását annak érdekében, hogy biztosítsa a fenntartható fejlődést a városi területeken. A korai megelőzés olcsóbb és hatékonyabb, mint az azt követő korrekció mellékhatásainak megoldása (Sykora 2001).⁴⁰

⁴⁰ Sykora, L. Oredníček 2001, Sýkora 2001, Horáková 2002, Muliček 2002, Ouředníček, Sýkora 2002, Luděk Sýkora: Suburbanizace a její společenské důsledky. 219 ...

BIBLIOGRAFIA

- ALABÁN Ferenc: *A kulturális identitás metamorfózisai*, Selye Janos Egyetem, Komárom, http://pf.ujs.sk/documents/2016.06.29_Alaban_Belivek_Nyomdaesz.pdf
- APPADURAI, Arjun (1990): *Disjuncture and Difference in the Global Cultural Economy*. In: Featherstone, Mike, ed., *Global Culture: Nationalism, Globalization and Modernity*. Theory, Culture and Society special issue. London, Sage, 295-320.
- BERKI Mértom. *A térbeliség trialektikája* In: *Tér és Társadalom* 2015/1 TÉT : SSN 0237-7683 ISSN 2062-9923 (elektronikus / electronic)
- BRUBAKER, Rogers (1992): *Citizenship and Nationalhood in France and Germany*. Cambridge.
- BRUBAKER, Rogers (1995): National minorities, nationalizing states and external homelands in New Europe. *Daedalus*, vol. 124., no. 2., 189-218.
- BUGOVICS Zoltán. *A területi identitás a társadalmi gazdasági térben*, Pécsi Tudományegyetem, disszertációs értekezés PhD értekezés, 2005
- EGEDY, T. 2005. *A sikeres városrehabilitáció* In: *Városrehabilitáció és társadalom*, szerk. T. Egedy. Budapest: MTA, Földrajztudományi Intézet, 21–62. Egedy ... <http://www.varosrehabilitacio.net/egy-b.html>
- Fórum Kutató Intézet AGGLONET, 2010
- GEORGES, B. Benko. 1994. *Geography, History and Social Sciences*
- GIDENS Anthony, 1994. *Beyond Left and Right. The Futures of Racial Policy*, ISBN ISBN: 9780804724517
- GIFFIGER, R. a kol. (2013) POLYCE: Metropolisation and Polycentric Development in Central Europe. *Werkstattbericht* Nr. 134. Vienna, ESPON & Vienna University of Technology, 147 p. <http://www.wien.gv.at/stadtentwicklung/studien/pdf/b008329.pdf>
- DEREK G, szerk. Mayer: *The Dictionary of Human Geography*. Wiley Blackwell Publication Ltds. 5th SBN 978-1-4051-3287-9 edition Online: <http://www.univpgri-palembang.ac.id/perpus-fkip/Perpustakaan/Geography/Kamus%20Geografi/Kamus%20Geografi%20Manusia.pdf>
- HALL, Stuart (1987): *Minimal Selves*. In: *Identity: The Real Me*. ICA Document 6. London, Institute for Contemporary Arts.
- HALL, Stuart (1990): *Cultural Identity and Diaspora*. In: Rutherford, J., ed., *Identity*. London, Lawrence and Wishart.
- HNILIČKA, Pavel. *Sídelní kaše: otázky k suburbánní výstavbě kolonií rodinných domů*, 2012, s. 79 Bugovics, Z. 2001 *A gazdasági-társadalmi térfelfogás interdiszciplináris történeti jellege*. 8. 1.1. Térleírás... *Egyrészt tehát a tudományos élet és a hozzá kapcsolódó politikai háttér, másrészt pedig az aktuális gazdasági-társadalmi légkör szükségszerűen vonta.*
- HNILIČKA, Pavel. *Sídelní kaše: otázky k suburbánní výstavbě kolonií rodinných domů*, 2012, s. 79
- HONVÁRI, Patrícia . 2014. Győri agglomeráció kutatása és eredményei 1960-as évektől napjainkig, In: Lados, M., link http://www.regscience.hu:8080/jspui/bitstream/11155/910/2/honvari_gyori_2014.pdf
- KSH. HU. Magyarország település hálózata http://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/mo_telepuleshalozata/agglomeracio.pdf
- GLOBALTIMES: Chinese women becoming green widows. <http://www.globaltimes.cn/content/947694.shtml>
- In *Toward a Non-Euclidian Mode of Planning* (1993)
- IRA, V., GARITAN, M.: *Ekonomická aktivita v tvorivých odvetviach: postavenie Bratislavy v rámci Slovenska a vnútro mestské rozdiely*
- *Isolation in Suburbia* <https://www.planetizen.com/node/49370>

- JABLONCZAY Tímea, Dr. Grajczár, 2014 Területi identitás Stratégiák I. 2014
- KATREEN A. Tobin: Reduction od Urban Vulnerability. <https://www.cardus.ca/comment/article/intentional-isolation-in-suburbia/>
- KRUGMANN P, *Geographical Economics and Its Implications for Regional Development Theory: A Critical Assessment Ron Martin and Peter Sunley In: Economic Geography Vol. 72, No. 3 (Jul., 1996), pp. 259-292*
- KSH. Magyarország településhálózata, agglomerációk
- LAMPL, Zsuzsanna. 2018. *A szlovákiai magyarok szociológiája*, II. kiadás. FKI, Somorja, 2018

- LEFEBRE Henry, 2010. *The Production of Space*. ISBN
- LELKES, Gábot. *Régiók és gazdaság*, Magyarok Szlovákiában 5, FKI, 2006
- LUCZA, Zsuzsanna: *Kulturális identitás dekonstrukciós igénye*. online: https://eda.eme.ro/bitstream/handle/10598/29351/EME_EM_2013-2_009_LuczaZsuzsanna_KulturalisIdentitasDekonstrukciosIgenye.pdf?sequence=1&isAllowed=y¹
- Lukáčová, 2012, Folia Geographica, Presov
- MALHORZARA Flava- LISZEWSZKI Maik, 2000, *Demographic Consequences of suburbanization in selected towns in the eastern borderlands of Poland* online: <http://apcz.umk.pl/czasopisma//index.php/BGSS/article/viewFile/v10089-010-0011-4/1549>
- MATLOVIČOVÁ, K., ŽIDOVÁ, A., KOLESÁROVÁ, J.: *Dynamika regionálnych disparít na Slovensku v predkrízovom období a ich riešenie vybranými nástrojmi regionálnej politiky*
- *Measuring the Regional Economic Response to Hurricane Katrina Improvement may spread to connecting regions. Ewing, Kruse and Thompson (2005b) document this. effect following the 1999 Oklahoma City ...*
- MICHÁLEK, A., PODOLÁK, P.: Relevantné indikátory sociálnych regionálnych disparít na Slovensku
- MICHÁLEK, A.: *Problematika výberu indikátorov regionálnych disparít*
- MUSIL, Josef.: *Urbanizace Českých zemí a socialismus*. 2002

- MUSTERD- SAKO 1991, *Neighbourhood Change in Amsterdam*, <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1111/j.1467-9663.1991.tb01793.x>
- Myrdal, G. (1944), *An American Dilemma: The Negro Problem and Modern Democracy*, New York: Harper.
- Myrdal, growth processes and Principle of circular and cumulative causation: fusing Myrdalian and Kaldorian growth and development dynamics. *Journal of Economic Issues*, June 1, 2008, O'Hara, Phillip Anthony
- MYSDAL, G. (1957), *Economic Theory and Underdeveloped Regions*, London: University Paperbacks, Methuen.
- NAGY, Katalin: 2007, *Szociológia közgazdászoknak*, Budapest, NME, https://books.google.sk/books?id=U-kgpXE7bnsC&pg=PA108&lpg=PA108&dq=szuburban+eletstilu&source=bl&ots=RKFbzLvJws&sig=U2p_KW3pkcAeET_Sc4lfQNcnBXY&hl=sk&sa=X&ved=2ahUKEwiTy6eE0NjeAhXCwosKHWBgDtAQ6AEwAHoECAkQAQ#v=onepage&q=szuburban%20eletstilu&f=false
- OUREDNIČEK, L 2013, *Differential suburban development in the Prague Urban Region*. <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1111/j.1468-0467.2007.00243.x>
- *PSYCHOLOGY OF SUBURBIA* <https://rustwire.com/2012/03/20/the-psychology-of-suburbia/>
- RITZER A?: *Az öregedés és a technológia*. In: *The Blackwell Encyclopedia of Sociology*. szerkesztette George Ritzer. 1. pub. Malden, MA: Blackwell Pub., 2007. 5650 pp. ISBN
- STANILOV, K., Sýkora, L., eds. (2014) *Confronting Suburbanisation: Urban Decentralization in Post-Socialist Central and Eastern Europe*. Wiley-Blackwell
- SZKSH. Szlovák Köztársaság Statisztikai Hivatala : SU SR: Népszámlási adatok, www.census.sk

- SYKORA, L. (2003) Suburbanizace a její společenské důsledky [Suburbanization and its societal consequences]. Sociologický časopis/Czech Sociological Review 39 (2), s. 55-71.
- SYKORA, L. (2010) Book review - Horak Martin, Governing the Post-Communist City: Institutions and Democratic Development in Prague. Toronto: University of Toronto Press, 2007, 270 pp. Slavic Review 69 (2) (Summer 2010), pp. 476-477.
- SYKORA, L. (2010) Suburbanizace: problém i řešení. Vesmír 89 (7-8), s. 440-443.
- SYKORA, L. (2013) Most přes rozbouřené vody. Bulletin České komory architektů 20 (3), s. 31-32.
- SYKORA, L. (2014) Proměny postsocialistických metropolí. Geografické rozhledy 23 (4), 2-5.
- SYKORA, L. Oředníček 2001, Sýkora 2001, Horáková 2002, Mulíček 2002, Ouředníček, Sýkora 2002,
- SYKORA, L., Mulíček, O. (2014) Prague: Urban Growth and Regional Sprawl. In: Stanilov, K. and Sýkora, L., eds, 2014, Confronting Suburbanization: Urban Decentralization in Postsocialist Central and Eastern Europe, pp. 133-162. Studies in Urban and Social Change, Wiley-Blackwell..
- SYKORA, L., Stanilov, K. (2014) The Challenge of Post-socialist Suburbanization. In: Stanilov, K. and Sýkora, L., eds, 2014, Confronting Suburbanization: Urban Decentralization in Postsocialist Central and Eastern Europe, pp. 1-32. Studies in Urban and Social Change, Wiley-Blackwell.
- SZUBURBANIZÁCIÓS NAGYSZÓTÁR Szuburbanizáció. In: A nagy szociológiai szótár. Ed. 1. Praha: Karolinum, 1996. 1627 pp. ISBN 80-7184-311-3. S. 1250-1251. (csehül)
- SZUBURBANIZÁCIÓ Szuburbanizáció. In: Általános enciklopédikus szótár, 2002. ISBN 80-7181-768-6
- ŠUŠKA, P.: Regionálne disparity v krajinách V4 vo vzťahu k reštrukturalizácii mierok neoliberálnej globalizácie
- ŠVEDA - MICHÁLEK, A: Teoretické východiská a metodické postupy výskumu
- ŠVEDA, M. 2012. Transformácia zázemia Bratislavy pod vplyvom suburbanizačných procesov. Dizertačná práca, Prírodovedecká fakulta Univerzity Komenského, Bratislava, 179 s.
- ŠVEDA, M: BYTOVÁ VÝSTAVBA V ZÁZEMÍ VEĽKÝCH SLOVENSKÝCH MIEST V KONTEXTE SUBURBANIZÁCIE A REGIONÁLNYCH DISPARÍT Geografický ústav SAV, Humánna geografia, Regionálna geografia
- ŠVEDA, M: Suburbanizácia v zázemí Bratislavy z hľadiska analýzy zmien krajinej pokrývky Prírodovedecká fakulta UK, 2011
- ŠVEDA M: Časové a priestorové aspekty bytovej výstavby v zázemí Bratislavy v kontexte suburbanizácie Geografický ústav SAV, 2011 Ostatné príbuzné odbory geografických vied
- ŠVEDA, M: FENOMÉN NEÚPLNEJ EVIDENCIE MIGRÁCIE V SUBURBÁNNEJ ZÓNE (NA PRÍKLADE ZÁZEMIA BRATISLAVY) Geografický ústav SAV, 2014
- ŠVEDA, M: Prejavy komerčnej suburbanizácie vo vybraných odvetviach hospodárstva v zázemí Bratislavy Geografický ústav SAV, 2014 Humánna geografia, Regionálna geografia
- ŠVEDA, M: Vývoj bytovej výstavby v slovenských mestách v ostatných rokoch v časových a priestorových súvislostiach Geografický ústav SAV, 2011 Humánna geografia, Regionálna geografia
- ŠVEDA M: Zmeny vo využití zeme v zázemí veľkých slovenských miest Prírodovedecká fakulta UK, 2010
- TARNOVSKÁ, L.: Analyza suburbánnych procesov. Bakalárska Praca, Univerzita Bankovní institut Vysoká škola v Praze, https://is.ambis.cz/th/zz211/Lenka_Tarnovska.pdf
- TEMESI I. 2004. Regionalizmus és regionalizáció. <https://ajk.pte.hu/files/file/doktori-iskola/temesi-istvan/temesi-istvan-vedes-ertekezes.pdf>
- TÓTH- Schumann A.: A budapesti agglomeráció területi kiterjedésének vizsgálata Területi Statisztika 5, 511-525

Annex 1 Hipotézisek

Első H0: Chi kvadrát teszt: A külvárosi lakosság értékelése nem függ a helyszíntől, az önkormányzat típusától. Megállapítások: A negatív tapasztalatok negatívak egy nagy faluban és egy kisebb városban.

• Második H0: (Cramer-szabály): A lakosság származási helye nem befolyásolja a szuburbanizációról alkotott nézeteiket.

Megállapítás: Közepes függőség és korreláció Pozsonyban, ahol a várakozások sokkal magasabbak.

• H0 H0: (Pearson-teszt): Az a érv, amely szerint a projektek ismeretének szintje egyre növekszik az életkor növekedésével.

Megállapítások: A népesség kora befolyásolja az értékelést, oly módon, hogy az idősebb korosztály negatívabb hatást gyakorol az emberek tudatosságára.

• Magasabb életkorral és projektek és közélet iránti információk összefüggésben állnak.

• Negyedik H0 (Wilcoxon-teszt): A régió szuburbanizációs preferenciái enyhén megváltoztak az átmenet előtti és utáni időszakokban. Megállapítás: Az emberek többnyire az infrastruktúra kiépítését és a természeti erőforrásokba való nagyobb beruházásokat keresik.

Forrás saját feldolgozás alapján megj. nem tartalmazza a Pozsony és Dunaszerahely járason kívüli adatokat a teszt értelmezései miatt 257 kérdőívből 110 ad választ

Chi kvadrát 7.8222, p érték 0,005161. $p < 0.05$ 14.526 alfa 0.05) Kalkulus: $V = \sqrt{(X^2 / n * (m-1))}$ $V = \sqrt{7.82 / 110 * 1} = 0.266$

A pozsonyi preferencia jelentősebb mivel a korreláció magas.

Pearson test kulturális események gyakoriságára

X (=20,21,21,22,23, 24,25,25,26,27, 28,29,30,30,31,31,31,31,32,32,32,32,32,33,33,34,36,37,27,27,38,38,39,40,40,44,45,46,48,48,49,49,50,51,52,53,54,54,54,55,55,56,57,58,59,60,66,66,67,68 Y () = 6,6,6,6,

5,5,5,5,5,5,5,5,4,4,4,4,4,4,3,4,5,2,1,5,4,3,2,2,0,1,2,2,2,1,0,4,5,3,2,2,2,1,2,3,2,1,4,5,0,0,3,2,1,1,2 3,4

X érték kor $\sum = 2421$, Mean = 40.35, $\sum(X - Mx)^2 = SSx = 10847.65$

Y érték esemény $\sum = 190$, Mean = 3.167, $\sum(Y - My)^2 = SSy = 176.333$

N = 60, $\sum(X - Mx)(Y - My) = -803.5$

R Pearson korelácie

$r = \frac{-803.5}{\sqrt{(10847.65)(176.333)}} = -0.581$

ANNEX 2 Kérdőív : Szuburbanizáció és identitás

Suburbanizáció a identita/Szuburbanizáció és identitás

Prosím Vás o vyplnenie anonymného dotazníka ps názvom "Suburbanizácia a identita", ktorého zámerom je poskytnúť podklady k socioekonomickému výskumu v oblasti identity suburbánných regiónov v okolí hlavného mesta, Bratislavy./

/Kérjük Önöket e anonyim kérdőív kitöltésére e cím alatt „Szuburbanizáció és identitás”, melynek célja adatokat gyűjteni egy szocio-gazdasági felméréshez ebben a térben: Pozsony főváros környékén lévő szuburbán vidékek identitása.

Výskum, ktorého hlavnou témou je otázka skúmania regionálnej identity a tzv. "imidžu" regiónov má za cieľ skúmať aktuálne trendy dynamicky sa vyvíjajúcej kultúrnej identity tzv. "novodobých obcí" hlavne regiónu Žitného ostrova, pričom k analyzuje aj suburbanizáciu iných obcí vo svete./

/Kutatásunknak, melynek fő témája a regionális identitás tanulmányozása és ún. „régio presztízse”, célja megvizsgálni az aktuális irányzatát az „újfajta községek” gyorsan fejlődő kulturális identitásának, legfőképpen a Csallóközi régióról van szó, miközben elemzi más községek szuburbanizációját is.

Projekt sa realizuje vďaka podpore z Fondu pre národnostné menšiny - Kultminor.

S poďakováním: PhDr. Lívia Bott Domonkos, PhD. štatutár OZ FutuReg./

/A projekt megvalósítását a Kulturális Kisebbségi Alap – Kultminor biztosítja. Nagy köszönet: PhDr. Lívia Bott Domonkos, PhD. OZ FutuReg alapítója.

Vysvetlivky: suburbánna zóna - Prímestská zóna (angl. suburban zone, hu.külvárosi térség, szuburbán terület) Podľa S. Liszewského a W. Maika pod ňou rozumieme prechodné teritoriálne pásmo, ktoré bezprostredne obklopuje kompaktné mesto a zároveň je súčasťou mestskej aglomerácie. Vyznačuje sa interferenciou mestských a vidieckych črt, v dôsledku čoho má jeho fyzický a sociálny priestor špecifický charakter, ktorým sa líši od susedných zón./

/Magyarázó jegyzetek: külvárosi térség - szuburbán terület (szl. suburbánna zóna, angl. suburban zone). Liszewski és W. Maika szerint fogalmazhatunk alatta átmeneti területi szakaszt, mely közvetlen körülvesz egy nagy várost és ugyanakkor a része a városi agglomerációnak. Tipikus rá városi és falusi vonások interferenciája, mi különbözteti a szomszéd területektől, mivel fizikai és szociális térnek speciális jellege van.

* Povinné / Kötelező

I. 1. Demografické údaje: Pohlavie * / Demográfiai adatok: Nem *

Žena / Nő

Muž / Férfi

I.2. Demografické údaje: Štátna príslušnosť * / Demográfiai adatok: Állampolgárság *

SR / SR

Iné / Egyéb

I.3 V akej miere ovládate nasledovné jazyky: * / Milyen mértékben beszél az adott a nyelveken: *

Jazyky/ Nyelvek	materinský jazyk/ anyanyelv	na dobrej úrovni/ haladó	na základnej úrovni/ kezdő	neovládam/ nem beszélem
-----------------	-----------------------------	--------------------------	----------------------------	-------------------------

slovenčina /szlovák				
maďarčina / magyar				
angličtina /angol				
rómština / roma				
nemčina /német				

I. 4. Demografické údaje: Národnosť */ Demográfiai adatok: Nemzetiség *

Slovenská / Szlovák Maďarská / Magyar Rómska / Roma Česká / Cseh Moravská / Moravai Rusinská / Ruszin Židovská / Zsidó Iná / Más:

I. 5 Demografické údaje: Vek */ Demográfiai adatok: Életkor *

18-29 30 – 44 45-60 60 a viac / 60 és több

I.6. Najvyššie dosiahnuté vzdelania */ Legmagasabb végzettsége *

ZŠ / Általános iskolai SŠ / Középiskolai VŠ / Egyetemi képzés

I. 7a. Bývate */ Laknak *

v rodinnom dome / családi házban v byte / lakásban v radovom dome / sorházban Iné / Más

I. 7b. Vaše trvalé bydlisko je v obci: */ Az állandó lakcíme ebben a községben van nyilvántartva: *

I.7c. Vaše prechodné bydlisko je v obci (ak nemáte zaškrtnite x): */ Az ideiglenes lakcíme ebben a községben van nyilvántartva (ha ilyen nincs, tegyen x): *

I.8 Kedy ste sa prihlásili na trvalý pobyt v obci, kde žijete (ak ste sa neprihlásili napíšte x) */ Mikor jelentett be állandó lakcímet a községben, ahol él (ha nincs bejelentkezve, tegyen x) *

I.9. Z akého kraja pochádzate? */ Milyen járásból származik? *

Trnavský/Nagyszombati Trenčiansky/Trencséni Bratislavský/Pozsonyi Košický/Kassai Žilinský/Zsolnai Banskobystrický/Besztercei Nitriansky/Nyitrai Prešovský/Eperjesi

I.10. V obci, v ktorej teraz žijete bývate: */ Hány éve lakik a községben, ahol most él: *

menej ako rok/kevesebb mint egy éve 1-3 roky/1-3 éve 3-7 rokov/3-7 éve viac ako 7 rokov/több mint 7 éve

II. 1. Ako sa cítite v obci, kde bývate? */ Hogy érzi magát a községben, melyben él? *

II. 2. Mali ste informácie o vašej obci, predtým ako ste do nej prisťahovali? V akej oblasti? Môžete uviesť viac možností * */ Rendelkezett információkkal a községről, mielőtt oda költözött? Milyen térből? Több választ is kilehet jelölni **

Kultúra/Kultúra Služby/ Szolgáltatások školské a predškolské zariadenia/ iskolai és előiskolai létesítmények zdravotnícke zariadenia/ egészségügyi intézmények infrastruktúra obce a inžinierske siete / közösségi infrastruktúra és közlekedési hálózatok miestne komunikácie (cesty)/ helyi kommunikáció, utak životné prostredie/ életkörnyezet Iné/Más

II.3. Mali ste známych alebo rodinu v obci, do ktorej ste sa prisťahovali? */ Voltak ismerősök vagy rokonok a községben, ahova el költöztek?

Áno/Igen

Nie/Nem

II. 4. Aká bola Vaša motivácia pri sťahovaní sa/ resp. ak ste tu predtým bývali, prečo je tu naďalej dobré bývať? */ Mi volt hatással a meghozott döntésre a költözést illetően/ illetve ha már ott éltek előtte, miért jó ott továbbra is élni? * *

blízkosť rodiny/a család közelsége

pracovné príležitosti/ munka lehetőségek

blízkosť Bratislavy/közelsége Pozsonyhoz

blízkosť prírody/közeli természet

Iné/Más:

II.5. Ktoré kritériá boli najdôležitejšie pre vás pri výbere nehnuteľnosti? */ Mi végett választotta leginkább az ingatlant? *

Cena/Ár

Lokalita/Elhelyezkedése

Okolie/Környék

Rodina/Család

Iné/Más

II.6. Aký je váš vzťah ku komunite obci (označte odpoveď, ktorú považujete za najvhodnejšiu) */ Hogyan viszonyul a községhez a helyen, ahol él (jelölje meg azt a választ, melyet megfelelőnek találja) *

Cítim sa byť súčasťou komunity v obci, kde žijem./Úgy érzem, a község tagja vagyok.

Cítim sa dobre v obci, kde žijem, preto by som sa časom chcel/a stať súčasťou komunity. /Jól érzem magamat a községben, melyben élek, és szeretnék idővel a község tagjává válni.

Nepatrím do komunity v mojej obci, možno neskôr sa budem chcieť začleniť do komunity. /Nem tartozom a községbe, de lehet idővel tagjává fogok akarni majd válni.

Nepatrím, ani nechcem patriť do žiadnej komunity./ Nem tartozok, és nem is akarok tartozni semmi községbe.

Iné/Más:

II.7 Označte odpoveď, ktorú považujete za najvhodnejšiu vo vzťahu k obci, v ktorej bývate? */ Jelölje ki azt a választ, melyet legalkalmasabbnak tart a községhez kapcsolatban, ahol él. *

Výroky/ Állítások	áno/igen	skôr áno/inkább igen	nie/nem	skôr nie/inkább nem	neviem/nem tudom
Bývam v mojej obci rada, žijem sa mi tu dobre/ Örülök, hogy ebben a községben lakom, jó itt élni					
Žijem v obci intenzívny komunitný život, rád vytváram nové vzťahy/Intenzív közösségi életet élek itt, szeretek új kapcsolatokat építeni					
Prežívam kultúrny život v obci, v ktorej bývam./Ebben a községben kulturális életet élek.					
Služby využívam v inej obci, než v ktorej bývam./ Más község szolgáltatásait használtam.					
Cítim sa v bezpečí a doma v mojej obci./Biztonságban érzem magam otthon, községemben.					
Socializácia v prímestských obciach je skôr ťažký proces./A szocializáció folyamata külvárosi községekben inkább nehéznek számít.					
Kultúra je dôležitým elementom spolupatričnosti obyvateľov obce./A kultúra fontos tényezője a polgárok összetartozásának.					
Chcem naďalej žiť v mojej obci./Továbbra is ebben a községben szeretnék élni.					
Identita obyvateľov má význam pri budovaní imidžu a postoja obce./A lakók identitásának nagy hatása van a község álláspontjához és a község láthatóvá tevéséhez is.					
Mám plány s časom sa presťahovať do inej obce./Terveim szerint idővel más községbe szeretnék költözni.					
Žijem v obci intenzívny komunitný život, rád vytváram nové vzťahy/Intenzív közösségi életet élek itt, szeretek új kapcsolatokat építeni					

II. 8. Čo vám napadne, keď sa povie prímestská obec "suburbánna zóna"? */ Mi jut eszекbe a külvárosi község „szuburbán terület” fogalma hallatán? *

II. 9. Čo vám napadne, keď sa povie "moja regionálna identita"? */ Mi jut eszекbe „saját regionális identitás” fogalma hallatán? *

II.10. Najbližšiu identitu cítim */ A legközelebbi identitást itt érzem *

k obci v ktorej žijem napr. identita Kvetoslavčana/ községben, melyben élek, pl. Úszori polgár identitása

k mestu, ktoré je blízko mojej obce a ktoré mi ponúka služby napr. identita Šamorínčana/ városban, mely közeli a községemhez, és mely szolgáltatásokat kínál nékem, pl. Somorja polgár identitása

k hlavného mesta napr. identita Bratislavčan/ fővárosunkban, pl. Pozsonyi polgár identitása

k pôvodnej obci, resp. k miestu, odkiaľ pochádzam/ községben, ahonnan származom

Iné/Más:

III. 1. Ak by ste si teraz vyberali ideálne miesto na bývanie bola by to obec : */Ha most választhatna ideális helyett az életre, ez a község lenne az: *

III.2. Moju obec definujem (volám, nazývam) ako (môžete zaškrtnúť aj viac odpovedí):/ Lakóhelyemet így definálom (hívom, nevezem), (több választ is megjelölhet):

agglomerácia Bratislavy/ Pozsonyi agglomeráció

satelitná oblasť /

suburbánna oblasť/ szuburbán terület

dedina / falu

obec / község

mesto / város

III.3. Čo vám napadne keď sa povie Žitný ostrov / napíšte 3 asociácie */ Mi jut az eszébe, mikor Csallóközről hall? / írjon le 3 asszociálást *

III.4. Život v Trnavskom kraji hodnotím */ Az életminőséget a Nagyszombati járásban így értékelem*

III.5. Život na južnom Slovensku hodnotím */ Az életminőséget dél Szlovákiában így értékelem *

Pozitívne / Pozitívan

Negatívne / Negatívan

Iné/ Más:

III. 6. Kkoľkokrát za týždeň cestujete do obce mimo bydliska? */ Hányszor hetente utazik lakhelyén kívüli faluba? *

necestujem /nem utazok

občas / néha

viackrát za týždeň / többször hetente

denne / naponta

III.7. Akým dopravným prostriedkom cestujete? */ Milyen közlekedési eszközt használ? *

vlastným autom / saját autót

s autami / autókat

s hromadnou dopravou / tömegközlekedést

kombinované / kombináltan utazok

iné / más

III.8. Ako vnímate úroveň služieb v jednotlivých oblastiach? / Hogyan értékelitek a szolgáltatások minőségét ezekben a terekben?

Služby/ Szolgáltatások	na začiatku problematické/ az elején kérdéses	dodnes problémy/ sú	nemám s tým problémy/ nincs velem probléma
obchody a služby/ üzletek és szolgáltatások			
zdravotnícke zariadenia/ egészségügyi intézmények			
pracovné možnosti/ munka lehetőségek			
školy, vzdelávanie/ iskolák, oktatás			
cestovanie, doprava/ utazás, közlekedés			
Komunitné centrum alebo park/ Közösségi központ vagy park			
počet voľnočasových/ szabadidő események száma			
počet kultúrnych udalostí/ kulturális események száma			
možnosti na zábavu/ szórakozási lehetőségek			
fungovanie úradov/ a hivatalok működése			
jazyk "starosadlíkov"/ az ősi lakók nyelve			
kultúra "starosadlíkov"/ az ősi lakók kultúrája			

II.9. Čo by ste chceli zmeniť v budúcnosti v obci, v ktorej žijete? */ Mit szeretne jövőben megváltoztatni a községben, melyben él? *

III.10. Ak Vás výsledky výskumu zaujímajú, mailom Vám ich pošleme (zadajte email): */ Ha érdeklik a keresés eredményei, mailben szívesen elküldjük (adja meg email címét): *